

VESAYET MAKAMI MOTORLU ARAÇ ALIMINDA ENGELLİNİN VERGİ İSTİSNASINDAN YARARLANMA HAKKINI ENGELLEYEBİLİR Mİ?*

Enes KARA**

Öz

Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nda motorlu araç alımı için engellinin belli koşulları taşıması veya alınan motorlu aracın belli niteliklere sahip olması şartıyla engelliye vergi istisnası tanınması söz konusudur. Bazı engelliler çeşitli nedenlerle vesayet hükümlerine tabi olmaktadır. Bu nedenle vesayet altındaki engelliye motorlu araç alınabilmesi için kural olarak Türk Medeni Kanunu m. 462/2 çerçevesinde vesayet makamından izin alınması gerekmektedir.

Uygulamada engellinin motorlu araç almasına ilişkin vesayet makamından alınan izin kararlarının istinaf veya temyiz yoluna tabi olmaması nedeniyle yeknesak kararlar ortaya çıkmamaktadır. Engelli adına ve hesabına motorlu araç alımında vesayet makamının verdiği izin kararları belli ilkeler ve deliller çerçevesinde yeknesak hale gelmelidir. Zira vesayet altında olmayan engellilerin motorlu araç alımındaki vergi istisnasından yararlanabilmelerine rağmen onlarla aynı koşuldaki vesayet altındaki engelliler bu istisnadan belirsiz ve istikrarsız gerekçelerle yararlanamamaktadır.

Sağlanan vergi istisnası ile engellinin motorlu araç sahibi olması veya motorlu aracın sürekli olarak engellinin istifadesinde bulundurulması engellinin topluma dâhil olmasını ve bağımsız olarak yaşayabilmesini sağlamaktadır. Bu çerçevede engellinin topluma intibakını kolaylaştıran motorlu araç alımındaki vergi istisnasının kanun koyucunun öngörmediği şekilde engellenmemesi gerekmektedir. Özellikle engelliye hiçbir surette borçlandırmadan engelliye motorlu araç alımına izin verilmesi talebinin vesayet makamı tarafından reddedilmesinde vesayet altındaki engellinin yararının ne surette gözetildiği sorgulanmalıdır. Bu nedenle vesayet makamının engellinin vergi istisnasından yararlanmasını hangi durumlarda engelleyebileceği ortaya konulmalıdır. Burada motorlu araç alımında engellinin menfaatinin, malvarlığının ve kişilik haklarının korunması hususları göz önünde bulundurulmalıdır.

Vesayet makamının TMK m. 462/2 gereğince vereceği kararlarda kamu gelirlerini gelirleri gözetmek, engellinin mirasının paylaşılmasındaki muhtemel sorunları engellemek ve benzeri görevlerinin olmadığı ortaya konulmalıdır. Engellinin menfaatinin korunması gereken vesayet makamının engellinin sahip olduğu ayrıcalıkları engelleyen bir aygıt dönüşmesi engellenmelidir.

Anahtar Kelimeler

Özel Tüketim Vergisi, Vergi İstisnası, Tam Ehliyetsiz, Sınırlı Ehliyetsiz, Engelli, Vesayet Makamı.

(*) Makalenin Dergiye Geliş Tarihi: 20.02.2023 - Makalenin Kabul Edildiği Tarih: 22.05.2023, DOI No: 10.54704/akdhfd.1253821.

(**) Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi / Antalya-Türkiye.
E-posta: eneskara3@gmail.com,
Orcid Id: <https://orcid.org/0000-0002-8533-7782>.

"This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)"

CAN THE GUARDIANSHIP AUTHORITY PREVENT THE DISABLED PERSON'S RIGHT TO BENEFIT FROM TAX EXEMPTION IN THE PURCHASE OF MOTOR VEHICLES?

Abstract

In the Turkish Special Consumption Tax Law, there is a tax exemption for the disabled person in the purchase of motor vehicles, provided that the disabled person meets certain conditions or the motor vehicle purchased has certain qualifications. Some disabled people are subject to guardianship provisions for various reasons. Therefore, in order to purchase a motor vehicle for the disabled person under guardianship, permission must be obtained from the guardianship authority within the framework of Article 462/2 of the Turkish Civil Code.

In practice, since the permission decisions taken by the guardianship authority regarding the purchase of motor vehicles by the disabled person are not subject to appeal, uniform decisions do not emerge. The permission decisions of the guardianship authority in the purchase of motor vehicles for the disabled should become uniform within the framework of certain principles and evidence. Because, although disabled persons who are not under guardianship can benefit from the tax exemption on the purchase of motor vehicles, disabled persons under guardianship under the same conditions cannot benefit from this exemption for unclear and unstable reasons.

The fact that the disabled person owns a motor vehicle through the tax exemption provided or that the motor vehicle is permanently at the disabled person's disposal enables the disabled person to be included in society and to live independently. In this framework, the tax exemption on the purchase of motor vehicles, which facilitates the adaptation of the disabled person to society, should not be prevented in a way that is not foreseen by the legislator. It should be questioned to what extent the best interests of the disabled person under guardianship are taken into consideration, in particular where the guardianship authority rejects the request to purchase a motor vehicle without any indebtedness. For this reason, it should be revealed in which cases the guardianship authority may prevent the disabled person from benefiting from the tax exemption. Here, the protection of the best interests, assets, and personal rights of the disabled person in the purchase of motor vehicles should be taken into consideration.

In the decisions to be made by the guardianship authority pursuant to Article 462/2 of the Turkish Civil Code, it should be revealed that they do not have any duties such as protecting public revenues, preventing possible problems in the sharing of the disabled person's inheritance, or similar duties. The guardianship authority, which is supposed to protect the best interests of the disabled person, should be prevented from turning into a device that prevents the disabled person's privileges.

Keywords

Special Consumption Tax, Tax Exemption, Full Incapacity, Limited Incapacity, Disabled, Guardianship Authority.

Extended Abstract

In the Turkish Special Consumption Tax Law, there is a tax exemption for the disabled person in the purchase of motor vehicles, provided that the disabled person meets certain conditions or the motor vehicle purchased has certain qualifications. Some disabled people are subject to guardianship provisions for various reasons. Therefore, in order to purchase a motor vehicle for the disabled person under guardianship, permission must be obtained from the guardianship authority within the framework of Article 462/2 of the Turkish Civil Code.

In practice, since the permission decisions taken by the guardianship authority regarding the purchase of motor vehicles by the disabled person are not subject to appeal, uniform decisions do not emerge. The permission decisions of the guardianship authority in the purchase of motor vehicles for the disabled should become uniform within the framework of certain principles and evidence. Because, although disabled persons who are not under guardianship can benefit from the tax exemption on the purchase of motor vehicles, disabled persons under guardianship under the same conditions cannot benefit from this exemption for unclear and unstable reasons.

The fact that the disabled person owns a motor vehicle through the tax exemption provided or that the motor vehicle is permanently at the disabled person's disposal enables the disabled person to be included in society and to live independently. The state's tax exemption for the disabled in the purchase of motor vehicles is also one of the key

principles of the welfare state. In this framework, the tax exemption on the purchase of motor vehicles, which facilitates the adaptation of the disabled to society, should not be prevented in a way that is not foreseen by the legislator. In particular, it should be questioned to what extent the best interests of the disabled person under guardianship are taken into consideration in the rejection of the request by the guardianship authority to allow the disabled person to purchase a motor vehicle without incurring any debt. For this reason, it should be revealed in which cases the guardianship authority may prevent the disabled person from benefiting from the tax exemption. Here, the protection of the best interests, assets, and personal rights of the disabled person in the purchase of motor vehicles should be taken into consideration. In addition, while evaluating whether the disabled person will be allowed to purchase a motor vehicle by benefiting from the tax exemption, issues such as whether the disabled person's views will be valued, the nature of the tax exemption granted to the disabled person, and who can use the motor vehicle purchased for the disabled person should also be taken into consideration.

In the decisions to be made by the guardianship authority pursuant to Article 462/2 of the Turkish Civil Code, it should be revealed that they do not have any duties such as protecting public revenues, preventing possible problems in the sharing of the disabled person's inheritance, or similar duties. The guardianship authority, which is supposed to protect the best interests of the disabled person, should be prevented from turning into a device that prevents the disabled person's privileges. In addition, the engine volume regulation, modification conditions, price limitation, and other current developments regarding the motor vehicle that the disabled person can buy by benefiting from the tax exemption should also be examined. In particular, it should be emphasized that the price limitation imposed on motor vehicles within the scope of tax exemption will prevent the rejection decisions of the guardianship authority due to the high cost of the motor vehicle.

The Turkish Constitutional Court's decision that the guardianship authority's prohibition of the motor vehicle, which is intended to be purchased by the person under guardianship without incurring any debt, will violate the property rights of the disabled person should also shed light on the decisions of the guardianship authority. In this framework, it should be stated that the decisions of the guardianship authority, which seem to aim to protect public revenues instead of the best interests of the person under guardianship, will violate the property rights of the disabled person.

GİRİŞ

Ergin olan ve velayet altında olmayan bir kimsenin öncelikle kendisinin ve dolaylı olarak başkalarının hukukî olarak korunmasını sağlamak amacıyla fiil ehliyetinin Türk Medeni Kanunu'nda¹ (TMK) sayılan kısıtlılık nedenlerinden herhangi biri nedeniyle ancak mahkeme² kararıyla sınırlandırılmasına kısıtlama denilmektedir³. Ergin kişiler bakımından kısıtlama sebepleri (vesayeti gerektiren haller) kısıtlama başlığı altında TMK m. 405 ile m. 408 hükümleri arasında düzenlenmiştir.

Ergin olmayan kimseler için ise, vesayet hukukunda küçüklük kavramı kullanılmaktadır. “Küçüklük” kavramı ile kişinin henüz ergin olmamasının anlaşıl-

¹ R.G. No: 24607, T. 08.12.2001. Bundan böyle kısaca TMK olarak anılacaktır.

² TMK m. 397/1,2 hükümlerinde vesayet makamının sulh hukuk mahkemesi ve denetim makamının asliye hukuk mahkemesi olduğu ifade edilmiştir. Bu anlamda vesayet makamı karar verdikten sonra kararları denetim ve itiraz makamı olan asliye hukuk mahkemesi değerlendirmektedir. Vesayet hukukuna ilişkin kararlar bazen itiraz nedeniyle bazen de yasal zorunluluk gereği denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesine gönderilmektedir. Ayrıca TMK m. 411 hükmünde küçüğün veya kısıtlının yerleşim yerindeki vesayet dairelerinin yetkili olduğu ifade edilmiştir.

³ Mustafa Dural, Tufan Ögüz ve Mustafa Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021), 417; Serap Helvacı ve Fulya Erlüle, *Medeni Hukuk Medeni Hukuka Giriş Kişiler Hukuku Aile Hukuku*, (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2016), 220; Hüseyin Hatemi ve Burcu Kalkan Oğuztürk, *Aile Hukuku*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 199.

ması gerekmektedir⁴. TMK m. 11/1 hükmünde on sekiz yaşının doldurulması ile⁵ erginliğin başlayacağı ifade edilmektedir. Ayrıca TMK m.404 hükmünde velayet altında bulunmayan küçüklerin vesayet altında olacağı⁶ belirtilmektedir.

Kısıtlanan erginlere ve velayet altında bulunmadığı için vesayet altına alınan küçüklerle⁷ vesayet hükümleri uygulanmaktadır. Vesayet hükümlerine tabi olmaları nedeniyle kısıtlanan erginlere ve küçüklerle vasi atanmaktadır. Böylece bu kişiler vesayet hukuku hükümlerine tabi olmaktadır. Ayrıca bu kişiler için TMK m. 462 kapsamında kalan işlerde vesayet makamından izin alınması gerekmektedir.

TMK m.462/2 hükmünde vesayet altındaki kişi adına ve hesabına olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalan taşınırın veya diğer hak ve değerlerin alımında vesayet makamından izin alınması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bakımdan bir işlem hem olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalıyorsa hem de taşınır alımı ile ilgiliyse TMK m. 462/2 gereğince vesayet makamından izin alınması gerekmektedir.

Motorlu aracın⁸ hukuki niteliği taşınır eşyadır⁹. Buna ek olarak korumanın veya olağan kullanmanın ölçüsünü aşan her türden işlem olağanüstü tasarruflardan veya yönetim işlerinden sayılır¹⁰. Bu nedenle motorlu araç alım işlemi vesayet altındaki kişinin olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalıyorsa TMK m. 462/2 hükmü gereğince vesayet makamından izin alınması gerekmektedir¹¹.

⁴ Aslı Açıkgoz, *Dar Anlamda Vesayeti Gerektiren Haller ve Vesayet Altına Almanın İşlem Ehliyeti Bakımından Sonuçları*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 82; Küçüklik kavramı için ayrıca bkz. Öztan, *Aile Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2015), 1272; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 417; Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt*, (İstanbul: Beta, 2016), 479.

⁵ Roma hukukunda reşit olma yaşı 25 idi [Duygu Özer Sarıtaş, *Roma Kişiler Hukuku Ders Notları*, (Bursa: Dora Yayıncılık, 2018), 72].

⁶ TMK m. 419/3 hükmünde ergin çocukların vesayet altına alınmak yerine, kural olarak velayet altına alınacakları belirtilmektedir. Ancak TMK m. 342/3 hükmünde vesayet makamının iznini düzenleyen TMK m. 462/2 hükmünün velayet altındaki küçüklerle uygulanamayacağı ifade edildiği için velayet altındaki küçükler ve erginler çalışma kapsamı dışında kalmaktadır.

⁷ Küçüğün vesayet altına alınması gereken haller hakkında bkz. Ali Em, *Vesayet Hukuku ve Davaları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 27-28; Ana ve babanın aynı anda ölmesi, evlatlık bağının kaldırılması, ana ve babanın gaip olması gibi haller küçüğün üzerindeki velayetin kalktığı ve dolayısıyla vesayet hükümlerinin uygulanması gereken hallerdir (Em, *Vesayet Hukuku*, 27).

⁸ Mevzuatta ve günlük hayatta “motorlu araç” kavramı yerine “taşıt”, “motorlu taşıt” vb. kavramların kullanıldığına da rastlanmaktadır. Doktrindeki baskın kullanım nedeniyle “motorlu araç” kavramının kullanılması tercih edilmiştir. İfadenin aynı şekildeki kullanımları için bkz. Fikret Eren, “Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Unsurları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 39, S. 1 (1987): 159; Ekrem Kurt, “Motorlu Araç Mülkiyetinin Devri, Tescili ve Harici Devirler”, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi* 8, S. Özel (2013): 1857; Hasan Seçkin Ozanoğlu, “Türk Medeni Kanunu’nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, S. 1-2 (2001): 21 vd.

⁹ Kurt, “Motorlu Araç Mülkiyeti”, 1858.

¹⁰ Ömer Uğur Gençcan, *Vasi-Kayyım, Yasal Danışman ve Vesayet Daireleri*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 1497.

¹¹ Bir işlemin olağan yönetim ölçüsünün aşır aşmadığı TMK m. 262/2 (ZGB Art. 227) hükmüne benzer şekilde yorumlanmalıdır [Urs Vogel, Editörler Heinrich Honsell, Nedim Peter Vogt, ve Thomas

Vesayet altındaki kişilerin her zaman engelli¹² olmaları gerekmemektedir. Aynı zamanda her engelli kişinin vesayet altında olması da zorunlu değildir. Fakat bazen bir kişinin aynı anda hem engelli hem de vesayet altında olması söz konusu olabilmektedir. Eğer engelli kişi aynı zamanda vesayet hükümlerine tabi ise, engelli kişiye motorlu araç alınması için kural olarak vesayet makamından izin alınması gerekmektedir.

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun (ÖTV)¹³ m. 7/2 hükmünde bazı motorlu araçlarda beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk alımda (iktisapta) engellilere yönelik vergi istisnası tanınmıştır. Vergi istisnasına tabi motorlu aracı ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmüne göre engellilik oranı %90 veya üzerinde olan engellinin (vesayet altındaki kişinin) bizzat kullanması şartı aranmamaktadır¹⁴. Engelli ve engellinin yakınları (ve/veya vasi) bazen fiilen vergi istisnasından yararlanmak amacıyla vesayet makamından engellinin adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verilmesi talebinde bulunmaktadır. Burada vesayet makamının engellinin motorlu araç alımına izin verip vermemesinde engellinin menfaati ve vergi istisnası bağlamında yapacağı değerlendirmenin sınırlarının çizilmesi gerekmektedir.

I. ENGELLİNİN MOTORLU ARAÇ ALIMINDA VERGİ İSTİSNASI

A. GENEL OLARAK

Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme¹⁵ m. 19 hükmünde bağımsız yaşayabilme ve topluma dâhil olma başlığı altında düzen-

Geiser, *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I Art. 415-418, 421-425 ZGB* (Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2014), Art. 416-417, N.25]. TMK m. 262/2 hükmüne de TMK m. 690 ışık tutmaktadır. Dolayısıyla olağan yönetim ölçüsünün sınırlarının tayininde TMK m. 690 hükmü belirleyicidir [Dural ve Öğüz, *Aile Hukuku*, 263]; TMK m. 690 hükmünde özellikle küçük onarımların ve tarımsal işlerin yürütülmesinin olağan yönetim işi olduğu ifade edilmektedir. Bu hükümden hareketle motorlu araç alımının çoğu zaman olağan yönetim ölçüsünü aştığı söylenebilir; Türk Medeni Kanunu'nun 396 ile 494. maddeleri arasında düzenlenen vesayet hükümlerinin İsviçre Medeni Kanunu'ndaki (ZGB) karşılığını oluşturan 360 ile 455. maddeler arasındaki hükümleri 19/12/2008 tarihli İsviçre Medeni Kanunu'nun (Yetişkinlerin Korunması, Kişiler Hukuku, Çocuk Hukuku'nun) Değiştirilmesi Hakkındaki Federal Kanun ile değiştirilmiştir [İbrahim Kaplan, "İsviçre Medeni Kanunu'nun (ZGB'nin) Yetişkinlerin Korunmasına İlişkin Yeni Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 137 (2018): 375, 378, 404; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015), 69].

¹² 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunu'nun m. 3/c hükmüne göre fiziksel, duyuşsal, ruhsal ve zihinsel yetilerde çeşitli seviyelerde kayıplardan dolayı diğer bireylerle eşit şartlarda tam ve etkin şekilde topluma katılımı kısıtlayan tutumlardan ve çevre şartlarından etkilenen bireye engelli denilmektedir; Ancak engellilik dinamik bir kavramdır [Leyla Ağa Demiray, "Engellilerin Yasa Önünde Eşit Tanınma Hakkı Çerçevesinde Vesayet Hükümlerinin Değerlendirilmesi", (Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2015): 6]; Bu nedenle sabit bir şekilde engellilik kavramını tanımlamak engellilik olgusunun ihtiyaca göre gelişmesine ve değişmesine engel olma riskini taşımaktadır (Ağa Demiray, "Yasa Önünde Eşit Tanınma", 6); Ayrıca engelli ifadesi genel anlamda özürü ifadesini de hedeflemektedir (Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 371).

¹³ R.G. No: 24783, T. 06.06.2002. Bundan böyle kısaca ÖTV olarak anılacaktır.

¹⁴ Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, (Ankara: Yayın No. 277, 2018), 26.

¹⁵ R.G. No: 27288, T. 14.07.2009.

lenmiştir. Engellinin motorlu araç sahibi olması veya motorlu aracın sürekli olarak engellinin istifadesinde bulundurulması¹⁶ engellinin topluma dâhil olmasını ve bağımsız olarak yaşayabilmesini kolaylaştıran araçlardan birini oluşturmaktadır. Zira Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme m. 19 hükmünde engellilerin diğer bireylerle birlikte toplum içinde eşit koşullarda yaşamaya haklarının olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca aynı maddede engellilerin toplumdandan tecridinin ve ayrı tutulmasının engellenmesi gerektiği belirtilmiştir (Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Uluslararası Sözleşme m. 19/b).

Engellinin motorlu araç alımına ÖTV Kanunu ile vergi istisnası tanınmasının bir diğer kaynağını Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın¹⁷ m. 61/2 hükmü oluşturmaktadır. Nitekim hükme göre, devletin sakatları korumak ve toplum hayatına intibaklarını sağlamak için gerekli tedbirleri alması gerekmektedir (Anayasa m. 61/2). Bu bakımdan engellilerin sosyal ve ekonomik hayata intibaklarını kolaylaştırmak ve engellilerin engelli olmayan bireylere karşı rekabete dayalı eşitsizliğini gidermek için vergi mevzuatında birtakım düzenlemeler öngörülmektedir¹⁸. Ayrıca 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunu'nun m. 1 hükmünde kanunun amacının engellilerin temel hak ve özgürlüklerden yararlanmasını kolaylaştırmak ve engelliliğin sonuçlarının ortadan kaldırılması için gerekli düzenlemeler yapmak olduğu ifade edilmiştir. Bu bakımdan engellilerin motorlu araç alımında vergi istisnasından yararlanmaları hem uluslararası hem de ulusal mevzuat ile desteklenmektedir.

Devletin engellilere motorlu araç alımında vergi istisnası sağlaması aynı zamanda sosyal devlet anlayışının gereğidir. Nitekim sosyal bir hukuk devleti olmanın neticesi olarak sosyal adaleti gerçekleştirme düşüncesiyle devletin fırsat ve olanak eşitliği sağlaması gerekmektedir¹⁹. Devletin sosyal bir nitelik kazanması, geleneksel mali işlevlerin yanında sosyal yaşamı düzenlemeye yönelik vergilendirme yapması mecburiyetini ön plana çıkarmaktadır²⁰. Engelli kişilerin topluma intibakı için - vergisel istisnalar dâhil - alınan tüm önlemler sosyal devlet anlayışının bir gereğidir²¹. Bu bakımdan sosyal devlet kavramı vergi hukukunun anayasal temellerini ortaya koymaktadır²².

Vergi ödevini düzenleyen Anayasa m. 73/2 hükmünde vergi yükünün adil ve dengeli dağılımının maliye politikasının sosyal amacı olduğu ifade edilmektedir.

¹⁶ Vergi istisnası kapsamındaki motorlu aracı engellinin bizzat kullanması mümkün değilse, zorunlu haller haricinde, motorlu araç engellinin sürekli istifadesinde bulundurulmalıdır (Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 27, 32).

¹⁷ R.G. No: 17863 (Mükerrer), T. 18.10.1982.

¹⁸ Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 1.

¹⁹ Hayriye, Işık, "Engellilerin Vergisel Avantajları", *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi* 2, S. 4 (2013): 2.

²⁰ Nami Çağan, "Demokratik Sosyal Hukuk Devletinde Vergilendirme", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 37, S. 1, (1980): 145.

²¹ Işık, "Vergisel Avantajlar", 2.

²² Çağan, "Hukuk Devletinde Vergilendirme", 129.

Bu hükme dayanarak engelli bireylerin engelli olmayan bireylere karşı rekabete dayalı eşitsizliğinin vergi politikaları sayesinde giderilmesi mümkündür²³. Engelli bireylere ÖTV Kanunu m. 7/2 uyarınca bazı motorlu araçlarda beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere ilk alımda (iktisapta) vergi istisnası tanınarak engelli bireylerin toplum nazarındaki dezavantajlı durumu giderilmeye çalışılmaktadır.

ÖTV Kanunu m. 7/2.a ve m. 7/2.b hükümleri uyarınca engellilik oranı %90 veya üzerinde olan engelli bireylerin motorlu aracı bizzat kullanmasının mümkün olmadığı hallerde engelli bireylerin toplum nazarındaki dezavantajlı durumlarının nasıl giderilebileceği sorusu akla gelebilecektir. Engellinin bizzat motorlu aracı kullanmadığı durumlarda Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin m. 53/2.ç hükmü uyarınca engellinin eşinin, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının ya da hizmet sözleşmesi ile çalışan sürücülerinin motorlu aracı kullanması mümkündür²⁴. Aynı zamanda vergi istisnasına tabi motorlu aracın sürekli olarak engellinin istifadesine sunulması gerekmektedir²⁵. Bu durumda engellinin yakınları veya sürücüsü sayesinde topluma dâhil olması kolaylaştırılmaktadır. Böylece engelli motorlu aracı bizzat kullanmasa da engelliye vergi istisnası sağlanmasındaki amaç ortadan kalkmamaktadır.

B. VERGİ İSTİSNASININ KAPSAMI

Sosyal devlet çerçevesinde engellilere motorlu araç alımında vergi istisnası tanınması dışında gerek vergisel ayrıcalıklar²⁶ gerekse diğer vasıtalarla²⁷ birçok imkân tanınmaktadır. Çalışmanın konusunu ÖTV m. 7/2 kapsamında engellilere tanınan vergi istisnası oluşturmaktadır.

²³ Işık, "Vergisel Avantajlar", 2.

²⁴ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, *Engelliler İçin Bilgilendirme Rehberi*, (Ankara: Anıl Reklam, 2021), 43 vd.

²⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 27.

²⁶ Engellilere yönelik motorlu araç alımında tanınan vergi istisnası dışında birçok vergisel ayrıcalık bulunmaktadır. Engellilere yönelik vergisel ayrıcalıklara; malul ve özürülere yönelik vergisel ayrıcalıklar, özürülü hizmet erbabının ücretlerinde sakatlık ve asgari geçim indirimi, özürülü serbest meslek erbabının gelirlerinde sakatlık indirimi, özürülere sıfır oranlı bina vergisi uygulaması, gümrük vergisi istisnası ve motorlu taşıtlar vergisi istisnası gibi çeşitli vergi kalemlerindeki düzenlemeler örnek olarak verilebilir [Derya Yayman ve Ali Çımat, "Türk Vergi Hukukunda Yer Alan Sakat ve Özürülere Yönelik Vergisel Avantajlar", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, S. 3 (2012): 299-300.]. Engellilere tanınan vergisel ayrıcalıklar hakkında detaylı bilgi için ayrıca bkz. Yayman ve Çımat, "Özürülere Yönelik Vergisel Avantajlar", 299 vd.; Çalışmada sadece engellilere tanınan vergisel ayrıcalıklardan ÖTV m. 7/2 hükmünde düzenlenen vergi istisnası ele alınacaktır.

²⁷ Sosyal devlet ilkesi çerçevesinde engellilere yönelik eğitim, mesleki rehabilitasyon, istihdam, sosyal güvenlik, ulaşılabilirlik, sağlık, koruyucu hizmetler, sosyal yardımlar, yüksek öğretim ve diğer kademeli sınavlarda ayrıcalık tanınması, seyahat indirimleri, vergisel ayrıcalıklar ve diğer indirimler vasıtasıyla birçok imkan tanınmaktadır [Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, *Engelliler İçin Bilgilendirme Rehberi*, 14 vd.; Mahmut Çitil ve Muhammet Kürşat Üçüncü, "Türkiye'de Engelli Hakları ve Engelliler Hukuku'nun Durumu", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 35 (2018): 260 vd.]; Engellilere tanınan vergisel ayrıcalıklar dışındaki diğer vasıtalar çalışma konusu dışında kalmaktadır.

ÖTV Kanunu'nun istisnalar başlıklı ikinci bölümünde vergi indirimlerinin ve istisnalarının bir kısmı düzenlenmiştir. Bu sayede ÖTV Kanunu'nda bazı teslimler verginin konusuna girse de vergi dışında bırakılmıştır²⁸. Nitekim ÖTV Kanunu m. 7/2 hükmünde engellilerin motorlu araç alımları verginin konusunu oluştursa da vergi dışında kalmaktadır. Zira ÖTV Kanunu'nun eki olan (II) Sayılı Liste kapsamındaki kayıt ve tescile tabi malların engelliler (veya maluller) tarafından beş yılda bir defaya mahsus olmak kaydıyla ilk iktisabı belirli şartlar ve sınırlar dâhilinde vergi istisnasına tabidir²⁹.

Engellilerin ÖTV Kanunu m. 7/2 kapsamında motorlu araç alımlarının kapsam ve sınırlarına dair usuller ve esaslar Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde³⁰ belirlenmiştir. Bu nedenle engellilere yönelik motorlu araç alımlarındaki istisnanın kapsamının belirlenmesinde ÖTV Kanunu m. 7/2 hükmünden ve Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nden yararlanılacaktır.

C. VERGİ İSTİSNASINA İLİŞKİN TANIMLAR

Engellinin motorlu araç alımında ÖTV Kanunu m. 7/2 gereğince vergi istisnası uygulanmasında esas alınacak tanımlar Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nin 'II/C/1.1. Tanımlar' başlıklı bölümünde verilmiştir. Bu tebliğde ifade edilen tanımlar vesayet makamının engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verme kararının çerçevesinin çizilmesinde yol gösterici olmaktadır.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde ilk olarak engelli sağlık raporu tanımlanmıştır. Söz konusu tebliğe göre, ergin ve küçükler için alınan iki ayrı rapor bulunmaktadır³¹. İlk tanımlanan engelli sağlık raporu ergin kişiler için alınan sağlık raporudur. Buna göre ergin kişiler için Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik³² hükümleri çerçevesinde yetkili sağlık kurumlarından engelli sağlık kurulu raporu alınması gerekmektedir.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde tanımlanan bir başka engelli sağlık raporu ise, Çocuklar için Özel Gereksinim Raporudur. Buna göre, küçükler için, Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik³³ hükümleri çerçevesinde yetkili sağlık kurumlarından engelli sağlık raporu mahiyetinde Çocuklar için Özel Gereksinim Raporu alınması gerekmektedir³⁴.

²⁸ Erdoğın Öner, *Türk Vergi Sistemi*, (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2022), 262.

²⁹ Müslüm Turan ve Müge Turan, *Özel Tüketim Vergisi En Son Değişikliklerle*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 523.

³⁰ R.G. No: 29330, T. 18.04.2015.

³¹ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğine göre; 20.02.2019 tarihinden önce alınan engelli sağlık kurulu raporlarında ergin olan veya ergin olmayan (küçüklük) ayrımı bulunmamaktadır. 20.02.2019 tarihinden önce alınan raporlarda engelli sağlık kurulu raporunun alındığı tarihteki mevzuat hükümleri geçerli olacaktır.

³² R.G. No: 30692, T. 20.02.2019.

³³ R.G. No: 30692, T. 20.02.2019.

³⁴ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.1. Tanımlar' Bölümü.

Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik hükümleri yürürlüğe girmeden önce Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik³⁵ hükümleri yürürlükteydi³⁶. Özürlülük Ölçütü Hakkında Yönetmelik hükümlerinin uygulanması sırasında ergin kişiler ya da küçükler için sağlık raporu alınması bakımından ayrı yönetmelik hükümleri bulunmamaktaydı.

20.02.2019 tarihinde Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerinin yürürlüğe girmesiyle engellilik ölçütlerinin belirlenmesinde vesayet hukuku hükümlerine benzer şekilde ergin ve küçük ayrımı yapılmıştır. Böylelikle engelliye motorlu araç alımında vergi istisnasından yararlanması için esas alınan engelli sağlık kurulu raporunda ergin ve küçük ayrımı söz konusu olmaktadır. Esas alınacak engelli sağlık raporunda ergin veya küçük ayrımının olması vesayet makamının TMK hükümlerini uygularken dikkate aldığı ergin ve küçük ayrımına paralellik arz etmektedir.

Motorlu araç alımında engellinin vergi istisnasından yararlanabilmesi bakımından engelli sağlık raporu veya Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu ile tespit edilen engellilik derecesi belirleyici olmaktadır. Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde engellilik derecesi tanımlanmıştır. Söz konusu tebliğde engelli sağlık kurulu raporu verilmesine ilişkin mevzuat çerçevesinde belirlenen esaslara göre engellilik durumu bakımından engellinin tüm vücut fonksiyonundaki kayıp oranı ve bu orana karşılık tespit edilen dereceye engellilik derecesi denilmektedir³⁷.

Özellikle engellilik derecesinin tespiti engellinin motorlu araç alımında yararlanacağı vergi istisnasının belirlenmesinde önem taşımaktadır. Nitekim engellilik derecesi %90 ve üzerinde olanlar motorlu araçlarda tadilat şartı aranıp aranmamasına bağlı olarak ÖTV Kanunu m. 7/2.a veya m. 7/2.b hükümlerine tabi olmaktadır. Engellilik derecesi %90 altında olanlar ise motorlu araç alımlarında vergi istisnasından yararlanmak bakımından ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmüne tabi olmaktadır.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde teknik belge de tanımlanmıştır. Teknik belge engellinin ÖTV Kanunu m. 7/2.b ve m. 7/2.c hükmünde aranan tertibat şartının gerçekleşmesi için gerekli belgeyi ifade etmektedir. Söz konusu tebliğde göre teknik belge, ilgili bakanlık tarafından

³⁵ R.G. No: 30692, T. 30.03.2013.

³⁶ Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik hükümlerine atf yapılan durumlarda Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik Hükümlerine veya Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine atf yapılmış sayılacaktır (Erişkinler İçin Engellilik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik m. 14 ve Çocuklar İçin Özel Gereksinim Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik m. 14).

³⁷ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.1.Tanımlar' Bölümü.

görevlendirilen kuruluş tarafından Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik³⁸ hükümlerine uygun olarak yapılan tertibatı belirtecek şekilde düzenlenen ve Türk Standartları Enstitüsü tarafınca onaylanan belgeyi ifade etmektedir³⁹. Teknik belge engellinin adına ve hesabına alınacak motorlu aracın taşımak zorunda olduğu tertibatın mevcut olduğunu göstermektedir.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde sürücü belgesi de tanımlanmıştır. Söz konusu tebliğde tanımlanan sürücü belgesi engellinin adına ve hesabına kayıtlı motorlu aracı bizzat kullanmasının mümkün olduğu durumlarda engellinin sahip olması gereken sürücü belgesinin içeriğini ortaya koymaktadır. Sürücü belgesi de engellinin ÖTV Kanunu m. 7/2 hükmündeki vergi istisnasından yararlanarak motorlu araç edinmesinde gerekli koşulu oluşturma ihtimalini belirlemektedir⁴⁰.

D. VERGİ İSTİSNASI UYGULAMASI

1. Engellilik Derecesi %90 veya Üzerinde Olanlarda İstisna Uygulaması

a. Motorlu Araçta Tadilat Aranmayan İstisna Uygulaması

ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmünde motorlu araçta tadilat şartı aranmayan vergi istisnası uygulaması düzenlenmiştir. Engelli %90 veya üzerinde engellilik oranına sahipse beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere alınması istenilen motorlu aracın özel tertibatı olmadan ilk iktisabı mümkündür. Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde tanımlanmış engelli sağlık raporuna veya Çocuklar için Özel Gereksinim Raporu'na göre %90 veya üzerinde engelli olanlar, söz konusu raporun aslını veya noter onaylı örneğini ÖTV mükellefine ibraz etmek suretiyle motorlu aracın ilk iktisabı için ÖTV uygulanmamasını isteyebilir⁴¹.

Engellilik derecesi %90 ve üzerinde olanların motorlu araçta tadilat aranmayan durumlarda alabileceği motorlu araçlar ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmünde sıralanmıştır. Ayrıca Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmüne göre alınabilecek motorlu araçlara açıklık getirilmiştir. Söz konusu düzenlemelere göre; ÖTV m. 7/2.a uyarınca ÖTV Kanununun eki olan (II) sayılı listedeki kayıt ve tescile tabi mallardan, Türk Gümrük Tarife Cetvelinin,

³⁸ R.G. No: 29869, T. 26.10.2016.

³⁹ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.1.Tanımlar' Bölümü.

⁴⁰ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.1.Tanımlar' Bölümündeki sürücü belgesi "1/1/2016 tarihinden önce alınan ve ilgili mevzuatı uyarınca söz konusu tarihten itibaren beş yıl (31/12/2020 tarihine kadar) geçerliliği bulunan H sınıfı ve 1/1/2016 tarihinden itibaren alınan, (II/C/1.3) bölümünde belirtilen engellilik durumları itibarıyla istisna kapsamındaki taşıtta bulunması gereken özel tertibata/tertibatlara ilişkin ibareleri (kod numarasını/numaralarını) içeren A, A1, A2, B, B1, BE ve M sınıfı sürücü belgelerini" ifade etmektedir.

⁴¹ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.2.1.Taşıtta Tadilat Aranmayan İstisna Uygulaması' Bölümü.

- “87.03 tarife pozisyonunda yer alan, motor silindir hacmi dikkate alınmaksızın, hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve sair her türlü vergiler dâhil bedeli⁴² 1.004.200 TL'nin⁴³ altında olan binek otomobil, panelvan, pick-up, arazi taşıtı, ATV, jeep, steysin vagon ve benzeri taşıtların”,
- “87.04 tarife pozisyonunda yer alan, eşya taşımaya mahsus, 2800 cm³ veya altında motor silindir hacmine sahip van, panelvan, kamyonet, pick-up, ve benzeri taşıtların”,
- “87.11 tarife pozisyonunda yer alan, motor silindir hacmine bakılmaksızın, motosikletlerin” engellilik derecesi %90 ve üzerinde olan engelliler tarafından motorlu araçta tadilat şartı aranmaksızın ilk iktisabı mümkün olmaktadır⁴⁴.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğine göre; ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmündeki vergi istisnasından yararlanmak için motorlu aracın özel tertibatlı olması⁴⁵ ya da engelli kişinin motorlu aracı bizzat kullanması şartı aranmamaktadır. Bu durumda engellilik derecesi %90 veya üzerinde olanların motorlu araç kullanma ve sürücü belgesi sahibi olmaları mümkün olmadığından engellilerin üzerine alınan motorlu araçlar başkaları tarafından kullanılacaktır⁴⁶. Dolayısıyla engellinin vergi istisnasından yararlanarak aldığı motorlu aracı Karayolları Trafik Yönetmeliği m. 53/2.ç uyarınca engellinin eşinin, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının ya da hizmet sözleşmesi ile çalışan sürücülerin kullanması mümkündür⁴⁷. Bu nedenle ÖTV Kanunu m. 7/2.a kapsamındaki motorlu araçları kullanmaya hakkı olan engellinin yakınlarının engelliye tanınan vergi ayrıcalığını kötüye kullanabilmeleri ihtimali ortaya çıkabilecektir. Özellikle vesayet altındaki engelliler bakımından vesayet makamının izni bağlamında bu kötüye kullanımların dikkate alınmasının gerekip gerekmediği değerlendirilmelidir.

7061 sayılı Kanunu'nun⁴⁸ m. 71 hükmünde “motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü aşanlar” ifadesi “hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve diğer her türlü vergiler dahil bedeli 200.000⁴⁹ TL'yi aşanlar” şeklinde değiştirilmiştir. Bu

⁴² R.G. No: 30283, T. 27.12.2017, Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 3).

⁴³ R.G. No: 32059 (2. Mükerrer), T. 30.12.2022, Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 11); m. 1: “(II/C/1.2.1) ve (II/C/1.3) bölümlerinin birinci paragraflarında yer alan “450.500 TL'nin” ibareleri “1.004.200 TL'nin” şeklinde, “(II/C/5.1) bölümünün üçüncü paragrafında yer alan “450.500 TL'yi” ibaresi “1.004.200 TL'yi” şeklinde” değiştirilmiştir; 01.01.2023 tarihi itibarıyla geçerli olan azami tutarı ifade etmektedir.

⁴⁴ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.2.1. Taşıtta Tadilat Aranmayan İstisna Uygulaması' Bölümü.

⁴⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 27.

⁴⁶ Yayman ve Çımat, “Özürülere Yönelik Vergisel Avantajlar”, 312.

⁴⁷ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, *Engelliler İçin Bilgilendirme Rehberi*, 43.

⁴⁸ R.G. No: 30261, T. 05.12.2017, Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

⁴⁹ 01.01.2023 tarihi itibarıyla geçerli olan bedel 1.004.200 TL'dir [R.G. No: 32059 (2. Mükerrer), T. 30.12.2022].

kanun değişikliğinden önce 1.600 cm³ silindir hacmini aşmayan bedeline bakılmaksızın her türlü motorlu araç engelli üzerine alınabiliyordu. 7061 sayılı Kanun'un m.71 hükmü ile belli bir bedelin üzerindeki motorlu araçların vergi istisnasından yararlanarak engellinin üzerine alınabilmesi engellenmiştir. Böylelikle vesayet makamlarının engelli için kullanım maksadını aşacak derecede bedeli yüksek olması nedeniyle motorlu araç alımına izin vermemesi uygulaması vergi politikasında değişiklik yapılarak düzenleme haline getirilmiştir.

b. Motorlu Araçta Tadilat Aranan İstisna Uygulaması

ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmünde motorlu araçta tadilat şartı aranan vergi istisnası uygulaması düzenlenmiştir. Engelli %90 veya üzerinde engellilik oranına sahipse ve engellinin durumu motorlu aracı bizzat kullanamayacak ve sürekli olarak tekerlekli sandalye ya da sedye kullanmasını gerektirecek nitelikte ise, motorlu araçta ilk iktisaptan önce gerekli özel tertibatın olması şartıyla⁵⁰ motorlu aracın beş yılda bir defaya mahsus olmak şartıyla ilk iktisabı mümkündür.

ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmünde aranılan engellilik ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmünde aranılan engellilik durumuna göre farklılık arz etmektedir. ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmündeki vergi istisnasından yararlanılabilmesi için ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmünden farklı olarak engellinin %90 ve üzerinde engelli olması şartı ile birlikte engellinin durumunun motorlu aracı bizzat kullanamayacak ve sürekli olarak tekerli sandalye ya da sedye kullanmasını gerektirecek nitelikte olması gerekmektedir⁵¹.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde tanımlanmış engelli sağlık raporuna⁵² veya Çocuklar için Özel Gereksinim Raporu'na göre engellinin %90 veya üzerinde engellilik taşıdığını ve aynı zamanda sürekli olarak tekerlekli sandalye veya sedye kullanması gerektiğini içerir raporu⁵³, söz konusu raporun aslını veya noter onaylı örneğini ve teknik belgeyi ÖTV mükellefine ibraz etmesi gerekir⁵⁴. Engellinin engelli sağlık raporunu veya Çocuklar için Özel Gereksinim Raporu'nu ve teknik belgeyi ÖTV mükellefine ibraz etmesi suretiyle motorlu aracın ilk iktisabı için ÖTV uygulanmamasını isteyebilir.

⁵⁰ Özel tertibat şartı, engellinin tekerlekli sandalye veya sedye ile motorlu araca binmesine ve seyahat etmesine uygun tertibat yaptırılması şartını ifade etmektedir (Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.2.2. Taşıtta Tadilat Aranan İstisna Uygulaması' Bölümü).

⁵¹ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.2.2. Taşıtta Tadilat Aranan İstisna Uygulaması' Bölümü. Ayrıca ergin kişilerin engellilik durumunun sürücü olmasını engelleyecek nitelikte olması gerekir.

⁵² Önceki mevzuat döneminde yürürlükte olan engelli sağlık kurulu raporu hakkında bkz. Gelir İdaresi Başkanlığı, Engelliler için Vergi Rehberi, 27-28.

⁵³ Ergin kişilerin engellilik durumunun sürücü olmasını engelleyecek nitelikte olması gerekir (Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.2.1. Taşıtta Tadilat Aranmayan İstisna Uygulaması' Bölümü).

⁵⁴ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.2.2. Taşıtta Tadilat Aranan İstisna Uygulaması' Bölümü.

Engellilik derecesi %90 ve üzerinde olan motorlu araçta tadilat aranan durumlarda alabileceği motorlu araçlar ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmünde sıralanmıştır. Ayrıca Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmüne göre alınabilecek motorlu araçlara açıklık getirilmiştir. Söz konusu tebliğe göre; ÖTV m. 7/2.b uyarınca ÖTV Kanununun eki olan (II) sayılı listedeki 87.03 tarife pozisyonu kapsamında vergilendirilen; yük taşınmasında kullanılmakla birlikte “azami ağırlığı 3,5 tonu aşmayan” ve “yolcu taşıma kapasitesi istiap haddinin %50'sinin altında olan taşıtların”, “sürücü dâhil 9 kişilik oturma yeri olan taşıtların” ÖTV Kanunu m. 7/2.b kapsamında alınması mümkündür.

Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'ne göre; ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmündeki vergi istisnasından yararlanmak için motorlu aracın özel tertibatlı olması gerekmektedir. Aynı zamanda ÖTV Kanunu m. 7/2.b kapsamındaki vergi istisnasında engellinin aracı bizzat kullanması mümkün değildir. Dolayısıyla engellinin üzerine olan ÖTV istisnasına tabi motorlu aracı Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin m. 53/2.ç uyarınca engellinin eşinin, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarının ya da hizmet sözleşmesi ile çalışan sürücülerin kullanması mümkündür⁵⁵. Ayrıca vergi istisnası kapsamındaki motorlu araç zorunlu haller haricinde engellinin sürekli istifadesinde bulundurulmalıdır⁵⁶. Bu nedenle ÖTV Kanunu m.7/2.b kapsamında olan motorlu araçları kullanmaya hakkı olan engellinin yakınlarının engelliye tanınan vergi ayrıcalığını kötüye kullanabilmesi ihtimalinin burada da tartışılması gerekmektedir.

ÖTV Kanunu m. 7/2.b kapsamındaki motorlu araçlarda engellinin üzerine alınacak araçta özel tertibatın bulunması ve sürekli olarak engellinin kullanımına hazır bulundurulması mecburiyetinin gerekmesi engellinin yakınlarının vergi ayrıcalığını kötüye kullanması ihtimalini azaltmaktadır. Nitekim sedye ve benzeri özel tertibatlı araçların seyahat amacıyla kullanılması engellinin yakınları bakımından kullanışlı olmayacaktır. Ayrıca ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmünde engellinin üzerine alınacak motorlu araçlar gündelik işlerde kullanıma elverişli olmayıp, daha çok engellinin bireysel gereksinimlerinin karşılanması amacıyla motorlu araçla seyahatine hizmet etmektedir. Zaten ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmünde ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmüne benzer şekilde motorlu araç alımında azami bedel belirlenmemesi uygulamada engellilerin yakınlarının ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmündeki vergi istisnasını kullanmayı çok tercih etmediklerini göstermektedir. Burada vesayet altındaki engellilerin yakınları bakımından ÖTV Kanunu m. 7/2.b hükmünün kötüye kullanılması ihtimalinin zayıf olması motorlu araç alımına vesayet makamının izin vermeme olasılığını zayıflatmaktadır.

⁵⁵ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, *Engelliler İçin Bilgilendirme Rehberi*, 43.

⁵⁶ Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 27.

2. Engellilik Derecesi %90'ın Altında Olanlarda İstisna Uygulaması

ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmünde engellilik derecesi %90'ın altında olanlar için motorlu araç alımında vergi istisnası uygulaması düzenlenmiştir. Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğine göre, %90'ın altında engellilik derecesine sahip olanların vergi istisnasından yararlanabilmeleri için motorlu aracın özel tertibata sahip olması ve motorlu aracın engelli tarafından bizzat kullanılabilir halde olması gerekmektedir⁵⁷. Ayrıca motorlu aracın ilk iktisabından önce özel tertibatın hareket ettirici aksamda sabitlenmiş olması ve özel tertibatın engellinin engelliliği ile uyumlu olması zorunludur⁵⁸.

ÖTV Kanunu m.7/2.a ve m. 7/2.b hükümlerinde aranılan engellilik şartlarından farklı olarak ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmüne göre engellinin zorunlu haller dışında aracı bizzat kullanabilmesi gerekmektedir⁵⁹. Dolayısıyla bu hüküm bakımından engellinin sürücü belgesi sahibi olması şarttır. Yine engellilik derecesi %90'ın altında olmakla birlikte zihinsel engelli olanların aracı bizzat kullanamadıkları için ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmündeki istisnadan yararlanmaları mümkün değildir⁶⁰. Ayrıca işitme ve görme engellilerin, böbrek rahatsızlığı olanların, kalp rahatsızlığı olanların bu istisnadan yararlanmaları mümkün değildir⁶¹. Yine küçüklerin kural olarak ehliyet sahibi olmaları ve motorlu aracı bizzat kullanmaları mümkün olmadığından ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmündeki istisnadan küçükler yararlanmamaktadır.

Engellilik derecesi %90'ın altında olanların taşıt alımlarında Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde tanımlanmış engelli sağlık raporunun⁶² aslının veya noter onaylı örneğinin, teknik belgenin⁶³ ve sürücü bel-

⁵⁷ Özel tertibatın şartları Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde açıklanmıştır. Özel tertibatın kapsamı ve şartları hakkında bkz. Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.3.Engellilik Derecesi %90'ın Altında Olanların Taşıt Alımlarında İstisna' Bölümü.

⁵⁸ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.3.Engellilik Derecesi %90'ın Altında Olanların Taşıt Alımlarında İstisna' Bölümü.

⁵⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 30.

⁶⁰ Zihinsel Engellilerin Araç Alımında ÖTV Kanunu m. 7/2 kapsamında istisna uygulamasından yararlanıp yararlanamayacağı hakkında Özelge, 96620903-135[7/2-2013/5]-51 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 31.12.2020); Turan ve Turan, *Özel Tüketim Vergisi*, 525; Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 29; Mehmet Emin Binici, "Engellilik Oranı Yüzde Doksanın Altında Bulunan Özur Durumlarında Taşıt Alımlarının Vergisel Analizi", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 7 (2018): 70-71.

⁶¹ Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 29.

⁶² Önceki mevzuat döneminde yürürlükte olan engelli sağlık kurulu raporu hakkında bkz. Gelir İdaresi Başkanlığı, *Engelliler İçin Vergi Rehberi*, 29-30.

⁶³ Bizzat kullanım amacıyla motorlu aracın hareket ettirici aksamının engellinin engelliliğine uygun olarak tadilatının yapıldığına dair teknik belgenin aslı ya da noter onaylı fotokopisi sunulabilir. Otomatik vitesli araçların özel tertibata sahip olduğu kabul edildiği durumlarda engellinin beyanı yeterli kabul edilir (Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.3. Engellilik Derecesi %90'ın Altında Olanların Taşıt Alımlarında İstisna' Bölümü).

gesinin⁶⁴ ÖTV mükellefine ibraz edilmesi gerekir⁶⁵. Engellinin engelli sağlık raporunun ve sürücü belgesinin ÖTV mükellefine ibraz edilmesi suretiyle motorlu aracın ilk iktisabı için ÖTV uygulanmaması talep edilebilir.

Engellilik derecesi %90'ın altında olan engellilerin gerekli şartları taşıdıkları takdirde alabilecekleri motorlu araçlar ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmünde sıralanmıştır. Ayrıca Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği'nde ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmüne göre alınabilecek motorlu araçlara açıklık getirilmiştir. Söz konusu tebliğe göre; ÖTV m. 7/2.c uyarınca ÖTV Kanunu'nun eki olan (II) sayılı listedeki kayıt ve tescile tabi olan mallardan, Türk Gümrük Tarife Cetvelinin,

- 87.03 tarife pozisyonunda yer alan, motor silindir hacmi dikkate alınmaksızın, hesaplanması gereken özel tüketim vergisi ve sair her türlü vergiler dâhil bedeli⁶⁶ 1.004.200 TL'nin⁶⁷ altında olan binek otomobil, panelvan, pick-up, arazi taşıtı, ATV, jeep, steysin vagon ve benzeri taşıtların,
- "87.04 tarife pozisyonunda yer alan, eşya taşımaya mahsus, 2800 cm³ veya altında motor silindir hacmine sahip van, panelvan, kamyonet, pick-up, ve benzeri taşıtların",
- "87.11 tarife pozisyonunda yer alan, motor silindir hacmine bakılmaksızın, motosikletlerin" engellilik derecesi %90'ın altında olan engelliler tarafından sair şartların da olması kaydıyla ÖTV istisnası ile ilk iktisabı mümkün olmaktadır⁶⁸.

ÖTV Kanunu m. 7/2.c hükmünde ÖTV Kanunu m. 7/2.a hükmüne benzer şekilde belli bir bedelin üzerindeki motorlu araçların vergi istisnasına tabi şekilde engellinin üzerine alınabilmesi imkânı ortadan kaldırılmıştır ÖTV Kanunu m. 7/2.c gereğince edinilen motorlu araçların engelli tarafından bizzat kullanılması zorunludur. Burada vergi politikası değişikliği ile doğrudan engellinin görece bedeli yüksek araçlar almasına engel olunmaktadır. Dolayısıyla vesayet altındaki engelliler için vesayet makamının motorlu aracın bedeli üzerinden engellinin mo-

⁶⁴ Engellinin istisnadan yararlanabilmesi için H sınıfı ehliyet veya diğer sınıf ehliyetlerle birlikte istisna kapsamındaki motorlu araçta bulunması şart olan özel tertibata veya tertibatlara dair ibareleri içerir sürücü belgesine sahip olması gerekmektedir [Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 6) m. 4].

⁶⁵ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.3. Engellilik Derecesi %90'ın Altında Olanların Taşıt Alımlarında İstisna' Bölümü.

⁶⁶ R.G. No: 30283, T. 27.12.2017, Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 3).

⁶⁷ (R.G. No: 32059 (2. Mükerrer), T. 30.12.2022, Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 11); m. 1: "(II/C/1.2.1) ve (II/C/1.3) bölümlerinin birinci paragraflarında yer alan "450.500 TL'nin" ibareleri "1.004.200 TL'nin" şeklinde, "(II/C/5.1) bölümünün üçüncü paragrafında yer alan "450.5000 TL'yi" ibaresi "1.004.200 TL'yi" şeklinde" değiştirilmiştir; 01.01.2023 tarihi itibarıyla geçerli olan azami tutarı ifade etmektedir.

⁶⁸ Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliği 'II/C/1.3. Engellilik Derecesi %90'ın Altında Olanların Taşıt Alımlarında İstisna' Bölümü.

torlu aracı kullanmaya ihtiyacı olup olmadığını değerlendirmesi mümkün olmalıdır. Ayrıca vergi istisnasına tabi aracı engellinin bizzat kullanması gerekmesi nedeniyle bu durumda vesayet makamının motorlu araç alımına izin verirken daha esnek davranması gerektiği söylenebilir.

II. ENGELLİNİN MOTORLU ARAÇ ALIMINDA TMK M. 462/2 GEREĞİNCE VESAYET MAKAMININ İZİNİ

A. GENEL OLARAK

TMK m. 462 hükmünde sayılan birtakım durumlarda vesayet altındaki kişi adına yapılacak işlemlerde vesayet makamından izin alınması gerekmektedir. Çalışma konusu bakımından özellik arz eden durumu TMK m. 462/2 hükmünde düzenlenen olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalan taşınırların alımında, satımında, devrinde veya rehininde vesayet makamından izin alınmasını gerektiren hal oluşturmaktadır.

Motorlu aracın devrine ilişkin sözleşmelerde mülkiyetin devri söz konusu olmaktadır. Mülkiyetin devrini amaçlayan sözleşmeler temlik borcu doğuran sözleşmelerden olup, motorlu araç mülkiyetinin devri sözleşmeleri çoğunlukla satış sözleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır⁶⁹. Bu bakımdan motorlu aracın engelliye devri bakımından sözleşmenin niteliğinin bağışlama mı yoksa satış sözleşmesi mi olduğu motorlu araç alımından vesayet makamından izin alınmasının zorunluluğunu belirleyici rol oynamaktadır.

ÖTV Kanunu m. 7/2 hükmüne tabi olarak vesayet altındaki engellinin motorlu araç alımına ilişkin somut olayda bir bağışlama sözleşmesi olduğu kabul edilecek olursa kural olarak bu işlem için vesayet makamından izin alınması gerekmemektedir. Nitekim TMK m. 16/1 hükmünün ikinci cümlesinde sınırlı ehliyetsizlere yönelik karşılıksız kazandırmalarda⁷⁰ vasinin rızasına gerek olmadığı ifade edilmiştir. Dolayısıyla sınırlı ehliyetsizler bakımından karşılıksız kazandırma niteliğindeki işlemlerde evleviyetle vesayet makamından izin alınması gerekmemektedir. Bir hukuki işlemin karşılıksız kazandırma olabilmesi için işlemin vesayet altındaki engelliye hiçbir hukuki yüküm getirmemesi ve engelliye sadece birtakım haklar veya yararlar sağlaması, vesayet altındaki engellinin malvarlığında artma olması veya malvarlığında azalmaya engel olan bir hâlin mevcut olması gerekmektedir⁷¹. Engelli adına ve hesabına motorlu araç alımında engelli

⁶⁹ Kurt, "Motorlu Araç Mülkiyeti", 1867-1868.

⁷⁰ Sınırlı ehliyetsizler karşılıksız kazandırmalar dışında kendileri için sakıncasız işlerde de (feragatlere muhatap olmada, üçüncü kişi yararına sözleşmede lehtar olma vb. avantajlı yararlı işlerde) yasal temsilcinin rızası olmaksızın işlem yapılabilir [Rona Serozan, "Sınırlı Ehliyetsizlik Rejimiyle İlgili Talihsiz Saplantılar", *Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2006): 813].

⁷¹ Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020), 92; Jale Akipek, Turgut Akıntürk ve Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku Birinci Cilt Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku* (İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2016), 322.

motorlu araç satış sözleşmesinin tarafı olduğu için sırf bedelin bir üçüncü kişinin katkısıyla (vasi vb.) ödenmesi nedeniyle bu hukuki işlemi bağışlama sözleşmesi, bir başka deyişle karşılıksız kazandırma olarak nitelendirmek mümkün değildir.

ÖTV Kanunu m. 7/2 çerçevesinde yapılan işlemlerde engellinin aldığı motorlu aracın bir taşınır niteliğinde olması nedeniyle somut olaydaki motorlu araç alım işlemi engelli bakımından olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalıyorsa bu alım işlemi için vesayet makamından izin alınması gerekmektedir. Yine motorlu araç alımının olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalıp kalmamasının engellinin motorlu araç alımında vesayet makamının izninin gerekliliği bağlamında ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. “*Olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalma*” her somut olaya ve bireysel duruma göre vesayet makamı tarafından tespit edilmelidir⁷². Olağan yönetim ve işletme ihtiyacı soyut bir temelde değil, vesayet altındaki kişinin somut olaydaki gelir ve varlık durumuna göre belirlenmelidir⁷³. Nitekim gelir seviyesi yüksek kimse için yapılan alım satım işlemi olağan bir işlem olarak kabul edilebilecekken bir başkası için olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalabilir⁷⁴. Bu bakımdan engellinin motorlu araç alımı her zaman olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalan bir işlem olarak değerlendirilemez.

Engellinin malvarlığından herhangi bir eksilme olmadan engeli adına ve hesabına motorlu araç alım işleminin olağan yönetim ve işletme ihtiyacı kapsamında kaldığı değerlendirilerek TMK m. 462/2 hükmüne göre izin alınmasına gerek olmadığı ileri sürülebilir. Hatta TMK m.462/2 hükmünde belirtilen olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalan işin ne olduğuna ışık tutan TMK m. 262/2 hükmü⁷⁵ dikkate alındığında malvarlığını yükümlülük altına sokmayan ve malvarlığından tasarrufta bulunma sonucunu ortaya çıkarmayan işlemlerin olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir. Engellinin malvarlığından herhangi bir eksilme olmadan engeli adına ve hesabına motorlu araç alım işleminin kendisinin karşılıksız kazandırma işlemi olmadığı açıktır. İşlemin kendisi bakımından olmasa da işlemin malvarlığında yarattığı sonuç bakımından engellinin malvarlığından eksilme olmaması engellinin adına ve hesabına motorlu araç alımında vesayet makamından izin alınması gerekliliğini ortadan kaldırmaz. Zira işlemin malvarlığında yarattığı sonuç bakımından engellinin malvarlığının yükümlülük altına sokulmadığı veya malvarlığından tasarrufta bulunulmadığı somut olayın taşıdığı özelliklere göre değerlendirilmelidir.

⁷² Vogel, *Basler Kommentar*, Art. 416-417, N.25; Feyzullah Taşkın, “Vesayet Organlarının Görev ve Sorumlulukları”, (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2002): 70.

⁷³ Vogel, *Basler Kommentar*, Art. 416-417, N.27. Yvo Biderbost, Editörler Andrea Büchler, Christoph Häfeli, Audrey Leuba, ve Martin Stettler, *Erwachsenenschutz, FamKomm, Art. 416 ZGB*. (Bern: Stämpfli Verlag, 2013), Art. 416, N. 31; Taşkın, “Vesayet Organları”, 70.

⁷⁴ Biderbost, *Erwachsenenschutz*, Art. 416, N. 31; Vogel, *Basler Kommentar*, Art. 416-417, N.27.

⁷⁵ Bir işlemin olağan yönetim ölçüsünün aşırıp aşmadığının tayininde TMK m. 262/2 (ZGB Art. 227) hükmünden yararlanılması gerektiği yönünde bkz. Vogel, *Basler Kommentar*, Art. 416-417, N.25.

Vesayet hukuku hükümleriyle belli zayıflıklar taşıyan gerçek kişilerin bu hali nedeniyle karşılaşılabilecekleri olumsuzlukların önlenmesi, denkleştirilmesi veya hafifletilmesi amaçlanmaktadır⁷⁶. Bir başka deyişle vesayet hükümleri vesayet altındaki küçüklerin ve erginlerin kişisel ve akçalı menfaatlerinin korunması amacıyla yapılandırılmıştır⁷⁷. Burada akçalı menfaatler ile vesayet altındaki kişinin malvarlığına ilişkin menfaatleri kastedilmektedir. Bu bakımdan vesayet hükümleri ile kişinin ya kişisel hakları güvence altına alınmakta ya da malvarlığına ilişkin menfaatleri korunmaktadır.

TMK m. 462 hükmünde sayılan hallere bakıldığında taşınmaz işlemleri, bir kısım taşınır işlemleri, ödünç alma ve verme işlemleri, borç altına girme, yerleşim yerinin değiştirilmesi vb. işlemler için vesayet makamından izin alınması gerekmektedir. Bu işlemlerin özüne bakıldığında vesayet altındaki kişinin kişilik haklarını veya malvarlığını ilgilendiren ve vasinin de yetkisini aşan birtakım işlemler olduğu görülmektedir.

TMK m. 462/2 hükmündeki “*olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalan taşınır veya diğer hak ve değerler*” vesayet altındaki kişinin kişilik haklarına ilişkin değildir. Söz konusu taşınır veya diğer hak ve değerler sadece vesayet altındaki kişinin malvarlığını ilgilendirmektedir. Burada vesayet altındaki kişinin malvarlığının vesayet makamı tarafından korunması ön plandadır. Dolayısıyla TMK m. 462/2 gereğince vesayet altındaki engellinin motorlu araç alımına izin verilip verilmeyeceği hususu değerlendirilirken vesayet makamının sadece vesayet altındaki engellinin malvarlığına zarar verici bir işlemin olup olmadığını değerlendirmesi gerekmektedir. Vesayet makamı TMK m. 462/2 çerçevesinde karar verirken vergi politikalarını, devletin menfaatini ve sair hususları dikkate almamalıdır. Nitekim vesayet hükümlerinde TMK m. 462/2 çerçevesinde vesayet altındaki engellinin malvarlığını korumak dışında vesayet makamına herhangi bir sorumluluk veya yetki verilmemiştir.

Anayasa Mahkemesi⁷⁸, ileride mirasçılar arasında çıkabilecek sorunun engelliye ilgilendirmedeğinin açık olduğunu ve engelli üzerine olan motorlu aracın ileride mi-

⁷⁶ Nejat Aday, “Vesayet Hukukunda Geçici Hukuki Korumalar ve Vesayet Tedbir Şerhi Uygulaması”, *İstanbul Hukuk Mecmuası* 77, S. 2 (2019): 835.

⁷⁷ Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 160.

⁷⁸ Temel hak ve özgürlüklerin doğrudan korunması işlevinin bir parçası olarak dava ya da taraf ehliyetine sahip olmasa bile vesayet altındaki küçüklerin, akıl hastalarının veya engellilerin Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunma imkânları bulunmaktadır [Salim Küçük, Editörler Hüseyin Turan ve Recep Kaplan, *Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Usulü ve Kabul Edilebilirlik Kriterleri, Mahkemenin Kişi Bakımından Yetkisi* (Ankara: Kalkan Matbaacılık, 2015), 57; Tolga Şirin, *Bireysel Başvuru Usul Hukuku Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-7*, (Ankara: Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi, 2018), 23]; Ayrıca Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesinin engelli haklarına ilişkin 1 No.lu Genel Yorumunda ulusal hukuklarda yer alan “kısıtlılık” hükümlerinin kategorik veya soyut olarak değil, somut olayın kendi şartları içerisinde ve engellinin yüksek menfaatleri göz önünde bulundurularak uygulanması gerektiği belirtilmiştir [Şirin, *Bireysel Başvuru*, 21; Ayrıca Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Komitesinin engelli haklarına ilişkin 1 No.lu Genel Yorumuna erişim için bkz. <https://www.esithaklar.org/2017/10/bm-engelli-haklari-komitesi-genel-y/>, Erişim Tarihi: 25.01.2023].

rasın paylaşımına dair sorunlar çıkarılabileceği gerekçesinin motorlu araç alımına izin verilmesiyle bir ilgisinin olmadığını ve muvazaa iddialarından da engellinin sorumlu tutulamayacağını ifade etmektedir⁷⁹. Zira vesayet altındaki engelli hiç borçlandırmadan engelli adına motorlu araç alımına izin verilmesi talebinin vesayet makamları tarafından reddedilmesinde engellinin ne gibi bir menfaatinin olduğunun sorgulanması gerekmektedir. Engellinin malvarlığında eksilme olmadan vasi ya da engellinin başka bir yakını tarafından araç bedelinin ödenmesinde motorlu aracın mirasın paylaşılmasında mirasçılar arasında sorun çıkaracağı gerekçesine dayanılarak vesayet altındaki engelli adına ve hesabına motorlu araç alım talebi reddedilemez.

Engellinin üzerine kayıtlı olan motorlu aracın kullanımı nedeniyle ortaya çıkabilecek zararlardan engellinin araç sahibi sıfatıyla sorumlu olmasının ve zararları ileride karşılamak zorunda olmasının engellinin motorlu araç alımına engel oluşturduğu söylenemez. Zira Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin⁸⁰ m. 74 hükmünde engelliler ile küçüklerin sahibi oldukları aracın tescilinin engelli üzerine yapılabilmesi için kanuni temsilciler tarafından ileride ortaya çıkabilecek hukuki ve cezai sorumlulukları kabul ettiklerine dair noterde düzenlenmiş ve tasdik edilmiş taahhütnamenin tescil anında ibraz edilmesi gerektiği belirtilmektedir⁸¹. Bu bakımdan adına ve hesabına motorlu araç alınması nedeniyle engellinin hukuki ve cezai sorumluluğunun olduğu söylenemez.

Engelli adına ve hesabına alınan motorlu aracın ulaşım amacı dışında ilave donanımların ve estetik özelliklerin ön plana çıktığı ilk iktisaba konu (sıfır km) bir motorlu araç olmasının sosyal devlet anlayışıyla çelişki oluşturduğu düşüncesi kabul edilemez. Nitekim Anayasa Mahkemesi engellinin adına ve hesabına motorlu araç alımında vergi istisnasının ilk iktisap için öngörüldüğünü ve engellinin konforlu ve güvenli bir standart yakalamasının amaçlandığını ifade etmektedir⁸².

B. VESAYET MAKAMININ İZİN VERMESİNİN USULÜ

Vesayet altındaki kişinin kural olarak fiil ehliyeti bulunmamaktadır⁸³. Bu nedenle vesayet altındaki kişinin kendi adına ve hesabına motorlu araç alım işlemini yapması söz konusu olamaz. Tam ehliyetsizlerin kural olarak hiçbir hukuki işlemi yapmaları söz konusu olmayıp, onlar adına işlemin vasi veya veli (yasal temsilci) tarafından yapılması gerekmektedir⁸⁴. Sınırlı ehliyetsizlerin hukuki işlem ehliyeti ise TMK m. 16/1 hükmünde düzenlenmiştir. TMK m. 16/1 hükmüne

⁷⁹ AYM Kararı, Başvuru No. 2015/17844, 07.03.2019, §55, 56.

⁸⁰ R.G. No: 23053 (Mükerrer), T. 18.07.1997.

⁸¹ AYM Başvuru No: 2015/17844, 07.03.2019, §21, 54; Karayolları Trafik Yönetmeliği m. 74.

⁸² AYM Başvuru No: 2015/17844, 07.03.2019, §57, 58.

⁸³ Zafer Zeytin ve Ömer Ergün, *Türk Medeni Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 85; ayrıca bkz. Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, *Aile Hukuku*, 198 vd.

⁸⁴ Dural ve Öğüz, *Kişiler Hukuku*, 78; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 82; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, 305.

göre ayırt etme gücüne sahip küçüklerin veya kısıtlıların yasal temsilcilerinin rızası olmaksızın kendi işlemleri ile borç altına girmeleri mümkün değildir.

TMK m. 462/2 kapsamında vesayet makamınca izin verilebilmesi için vesayet makamının izniyle birlikte vasinin de izni gerekmektedir⁸⁵. Kural olarak vasinin vesayet makamına izin başvurusunda bulunması gerekmektedirken vasinin rızasını bildirmesine rağmen vesayet altına alınan kişinin de vesayet makamına başvurması mümkündür⁸⁶. Vesayet makamına izin talebinin ne şekilde iletileceği hususunda mevzuatta bir açıklık olmasa da işlem güvenliği açısından talebin yazılı şekilde olmasında fayda bulunmaktadır⁸⁷.

Vesayet makamının vesayet altındaki engellinin engellilik derecesini ve vergi istisnasının niteliğini araştırmanın zorunlu olduğu ifade edilmelidir. Özellikle vesayet makamı vesayet altındaki engellinin motorlu araç almasında engellinin menfaati olup olmadığı hususunda tereddüt taşıyorsa, engellilik derecesinin ve vergi istisnasının niteliğinin araştırılması verilecek karara ışık tutacaktır. Zira engellinin veya yakınlarının vergi istisnasına tabi hangi araçtan yararlanacakları vergi istisnasının niteliğine veya engellilik derecesine göre belirlenmektedir.

Vesayet altındaki engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verilip verilemeyeceği değerlendirilirken bu yargılamanın duruşmalı yapıp yapılmayacağı soru işareti oluşturabilir. Vesayet makamının bu izne istinaden duruşma mı yapacağı yoksa dosya üzerinden mi karar vermesi gerektiği hususunda mevzuatta açık bir düzenleme yoktur⁸⁸. Somut olayda vesayet makamının karar vermesi bakımından vesayet altındaki engellinin, vasinin veya tanığın/tanıkların herhangi birinin ya da birkaçının dinlenmesi gerekiyorsa duruşma yapmak gerekmektedir. Ancak motorlu araç alımına izin kararı bakımından keşif vs. incelemeye gerek olmadığından, çekişmesiz yargı işi de olduğu dikkate alınarak (HMK m. 382/2-19), diğer usul işlemleri bakımından duruşma yapılması zorunlu değildir⁸⁹. Somut olay gerektiriyorsa dosya üzerinden de karar verilmesi mümkündür.

TMK m. 461/2 hükmünde vesayet makamının kararlarına karşı kararın tebliğ gününden başlamak üzere on gün içinde denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca TMK m. 488/1 hükmünde ilgilile-

⁸⁵ Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 1482, 1496.

⁸⁶ Taşkın, "Vesayet Organları", 75.

⁸⁷ Taşkın, "Vesayet Organları", 75.

⁸⁸ Taşkın, "Vesayet Organları", 75.

⁸⁹ Çekişmesiz yargı işlerinin bir kısmında duruşma yapılmaksızın karar verilebilir [Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 294]; Ancak Yargıtay hukuki dinlenme hakkının ihlal edilmemesi gerektiği gerekçesiyle çekişmesiz yargı işlerinde de kural olarak duruşma yapılması gerektiğini belirtmektedir [Baki Kuru ve Burak Aydın, *Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt II* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 1849]; Y2.HD, 12.01.2017, E. 2016/25262, K. 2017/297; Y8.HD, 07.05.2018, E. 2018/9278, K. 2018/12219 (Uyap Yüksek Yargı Kararı Arama, Erişim Tarihi: 31.01.2023), Kuru ve Aydın, *Medeni Usul Cilt II*, 1849.

rin vesayet makamının aldığı kararlara karşı tebliğ gününden başlamak üzere on gün içinde denetim makamına itiraz edilebileceği, denetim makamının gerekirse duruşma da yapabileceği, denetim makamının kararlarının kesin olduğu ifade edilmiştir.

TMK m. 462/2 hükmü gereğince vesayet altındaki engellinin motorlu araç alımına izin verilmesine dair kararlar sulh hukuk mahkemesinin vesayetin idaresiyle ilgili olarak vesayet makamı sıfatıyla verdiği kararlardır. Bu bakımdan TMK m. 462/2 gereğince vesayet makamının engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararlarına karşı itiraz edilmesi mümkündür. Başka bir deyişle vesayet makamının vesayetin idaresiyle ilgili olarak almış olduğu kararlara karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurmak mümkün değildir⁹⁰. Uygulamada da vesayet makamının kararlarına karşı itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır⁹¹.

Her ne kadar uygulamada engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin konusunda yeknesak kararlar verilirse de bu durum TMK m. 462/2 hükmüne göre verilen kararların kanun yolunun açık olması için tek başına yeterli olmamaktadır. Verilen kararların kanun yoluna açık olması için ayrıca yasal düzenleme gerektiğinden bu kararların kanun yoluna açık olmaması hukuk politikası tercihidir.

C. ENGELLİNİN FİİL EHLİYETİ YÖNÜNDEN VESAYET MAKAMININ İZNI

1. Tam Ehliyetsiz Engellilerde

Tam ehliyetsizlerde engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verilmesinde engelli küçüklerin⁹² ve engelli erginlerin birbirine benzeyen ve birbirinden ayrılan yönleri değerlendirilmelidir. İlk olarak TMK m. 404 kapsamındaki tam ehliyetsiz engellinin motorlu araç alımına vesayet makamının izin vermesi hususu değerlendirilirken bu kapsamda olan kişilerin taşınması gereken şartların üzerinde durulmalıdır.

Küçüğün velayet altında olması gerekirken çeşitli nedenlerle velayet altında olmadığı durumlar söz konusu olabilir. Bunlar anne ve babasının koruyamaması, velayet hakkı verilenin koruyamaması ve evlilik dışında doğan küçüğün annesinin koruyamaması nedenleriyle ortaya çıkabilecektir⁹³. Küçüğün ayırt etme gücü-

⁹⁰ Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 1498.

⁹¹ Y18.HD, 25.11.2015, E. 2015/3779, K. 2015/17162; Y8.HD, 09.03.2017, E. 2017/1051, K. 2017/3221; Y8.HD, 17.05.2018, E. 2018/9832, K. 2018/12875 (Uyap Yüksek Yargı Kararı Arama, Erişim Tarihi: 25.01.2023).

⁹² Anne ve/veya babası sağ olan ergin kişiler velayet altında bırakılmaktadır (Ahmet Cahit İyilikli ve Oğuz Ersöz, "Ergin Kısıtlıya Ana veya Babanın Veli Atanmasının Hukuki Sonuçları", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 11 (2018), 171). Aynı zamanda anne ve/veya babası sağ küçükler kural olarak vesayet hükümlerine tabi değildirler (Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 1481-1482); Dolayısıyla vesayet hükümlerine tabi olmamaları nedeniyle velayet altındaki erginleri ve küçükleri motorlu araç alımında vesayet makamının izninden ayrı tutmak gerekmektedir.

⁹³ Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 204-229; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 479 vd.; Öztan, *Aile Hukuku*, 1272 vd.

ne sahip olmaması ise, somut olayda motorlu araç alımı açısından değerlendirilmelidir. Kişinin makul bir şekilde hareket edebilmesine, işlediği fiilin anlamlarını ve sonuçlarını kavrayabilmesi yeteneğine ayırt etme gücü denilmektedir⁹⁴. Ayırt etme gücü takdire açık ve nispi bir kavramdır⁹⁵. Bu açıdan bakıldığında somut olayda küçüğün motorlu araç alımı hususunda ayırt etme gücü yoksa engelli küçük bu hususta tam ehliyetsizdir.

Tam ehliyetsiz küçük vesayet altına alınmasaydı vesayet makamının izni gerekmezsiniz velinin işlemleriyle vergi istisnasından yararlanarak küçük adına ve hesabına motorlu araç alımı mümkün olacaktı. Nitekim velayet altına alınan kişinin işlemleri için velinin vesayet makamının izin alması gerekmez⁹⁶. Dolayısıyla vesayet makamı aynı koşullarda olan velayet altındaki küçük ile vesayet altındaki küçüğün vergi istisnasından farklı şekilde yararlanmasına neden olacak sonuçlar çıkmasına engel olmalıdır. Bu nedenle burada sadece vesayet altındaki küçüğün kendi menfaatleri dikkate alınarak karar verilmelidir.

Küçüğün engelliliği akıl hastalığından veya akıl zayıflığından kaynaklanıyorsa bile TMK m. 405 hükmünün uygulanması mümkün değildir. Çünkü TMK m. 405 ancak ergin kişiler için uygulanabilmektedir⁹⁷. Tam ehliyetsizlerde vergi istisnasından yararlanarak engelli ergin adına ve hesabına motorlu araç alınacaksa ve engelli erginin engelliliği akıl hastalığı veya akıl zayıflığı kaynaklı ise vesayeti gerektiren hal olarak TMK m. 405 dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda kişi hakkında kısıtlılık kararı verilebilmesi için bedeni sakatlık hali yeterli olmadığından ruhsal bir hastalığın varlığı aranmaktadır⁹⁸.

TMK m. 405 gereği kısıtlanan ergin engellilerin ana ve/veya babaları sağ olmadığı takdirde velayet altına alınmaları mümkün olmayıp, vesayet altına alınmaları gerekmektedir⁹⁹. Dolayısıyla vesayet altında olan ergin engelli vesayet hükümlerine tabi olduğundan onun adına ve hesabına motorlu araç alımında vesayet makamından izin alınması gerekmektedir. Bu bakımdan vesayet altında olmayan ergin engelli vergi mevzuatı kapsamındaki istisnadan vesayet makamından izin almaksızın yararlanabilirken vesayet altındaki ergin engelli ise bu avantajdan doğrudan yararlanamamaktadır. Dolayısıyla özellikle ergin engelinin malvar-

⁹⁴ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 57; Helvacı ve Erlüle, *Medeni Hukuk*, 69; Rona Serozan, *Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015), 430.

⁹⁵ Erdoğan, İhsan ve Keskin, Ayşe Dilşad, *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku* (Ankara: Gazi Kitabevi, 2019), 228; Serozan, *Medeni Hukuk*, 430; Hüseyin Hatemi ve Burcu Kalkan Oğuztürk, *Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 19.

⁹⁶ Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 1482.

⁹⁷ Ahmet M. Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2015), 701 vd; ayrıca bkz. Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 418; Öztan, *Aile Hukuku*, 1277 vd; Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, *Aile Hukuku*, 199; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 482 vd.

⁹⁸ Öztan, *Aile Hukuku*, 1279; ayrıca bkz. ayrıca bkz. Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 418; Öztan, *Aile Hukuku*, 1277 vd; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku İkinci*, 482 vd.

⁹⁹ İyilikli ve Ersöz, "Veli Atanmanın Sonuçları", 171; Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 1489.

lığından hiçbir eksilme olmadığı takdirde ilk iktisaba konu (sıfır km) motorlu araç alımlarında vesayet altındaki ergin engellinin menfaati dikkate alınmalıdır. Burada ergin engellinin sırf vesayet altında olması nedeniyle vergi istisnasından yararlanamaması ve vesayet altında olmayan engellilere göre daha dezavantajlı duruma sürüklenmesine neden olunmamalıdır.

2. Sınırlı Ehliyetsiz Engellilerde

Sınırlı ehliyetsiz engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verilmesinde vesayet altındaki engelli küçüklerin ve erginlerin birbirine benzeyen ve birbirinden ayrılan yönleri değerlendirilmelidir. TMK m. 16/1-1. hükmünde ayırt etme gücüne sahip küçüklerin yasal temsilcilerinin rızası olmadan kendi işlemleri ile borç altına giremeyecekleri ve tasarruf işlemi yapamayacakları ifade edilmiştir¹⁰⁰.

TMK m. 408 hükmünün küçükler bakımından uygulanması mümkün değildir¹⁰¹. Zira küçüğün vesayet altına alınmaya yönelik kendi isteği bulursa bile TMK m. 408 hükmünün uygulanabilmesi için istekte bulunanın ergin olması gerekmektedir. Özetle TMK m. 404 kapsamındaki sınırlı ehliyetsiz engelli¹⁰², akıl zayıflığı veya akıl hastalığı dışında bir engelliliğe sahip bulunma ile velayet altında bulunmama şartlarını birlikte taşıyan ergin olmayan kişidir¹⁰³. Bu bakımdan sınırlı ehliyetsiz küçüğe motorlu araç alınması gerektiğinde TMK m. 462/2 gereğince vesayet makamından izin alınması şarttır.

İlk olarak küçük velayet altında bulunduğu velinin engelli küçük adına yaptığı işlemler için izin almasına gerek yoktur¹⁰⁴. Dolayısıyla velayet altında bulunan engelli küçük için vergi istisnasından yararlanarak motorlu araç alındığında veli ve engelli küçük vergi istisnasının bütün imkânlarından yararlanabilmektedir. Burada velinin veya engelli küçüğün vesayet makamının engellemesiyle karşılaşması söz konusu değildir.

Velayet altında bulunan küçüğe herhangi bir merciden izin almadan motorlu araç alımı için veli işlem yapabiliyorken, velayet altında bulunmadığı için vesayet altına alınan küçük adına vasiinin neden TMK m. 462/2 gereği vesayet makamından izin alması gerektiğinin üzerinde durulmalıdır. Çünkü kural olarak velinin,

¹⁰⁰ Dural ve Ögüz, *Kişiler Hukuku*, 85; Akipek, Akıntürk ve Ateş, *Kişiler Hukuku*, 320; Oğuzman, Seliçi ve Oktay-Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 88.

¹⁰¹ Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, *Aile Hukuku*, 200; Öztan, *Aile Hukuku*, 1288 vd; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 421.

¹⁰² Bu bölümde sınırlı ehliyetsizler incelendiği için her ne kadar TMK m. 404 hükmünün uygulanabilmesi için küçükte ayırt etmek gücünün olup olmadığına bakılmasa da, sınırlı ehliyetsiz küçükten söz edilebilmesi için küçüğün motorlu araç alımı bakımından ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir.

¹⁰³ Selahattin Sulhi Tekinay, *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992), 225; Kılıçoğlu, *Aile Hukuku*, 701.

¹⁰⁴ Öztan, *Aile Hukuku*, 1164; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 366; Akıntürk ve Ateş, *Aile Hukuku*, 417.

eğer aralarında menfaat çatışması yoksa¹⁰⁵, küçüğü hayata hazırlayacağı¹⁰⁶ kabul edilmektedir. Ancak vasinin küçüğün anne veya babası olmaması dolayısıyla birtakım işlemler bakımından vesayet makamından ve/veya denetim makamından izin alınması gerekmektedir. Bu nedenle vesayet altında bulunan küçüğün adına ve hesabına motorlu araç alımında küçüğün menfaatlerini dikkate alarak motorlu araç alımına izin verilip verilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Vesayet altındaki küçüğün adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verme hususunu değerlendirirken küçüğün malvarlığının aktifinin azaltılması veya pasifinin artırılması suretiyle yapılan motorlu araç alım işlemini küçüğün malvarlığından hiçbir eksilme olmadan yapılandırmak gerekmektedir. Gerçekten ilkinde vesayet altındaki küçüğün malvarlığında bir eksilme söz konusu olmaktadır. Bu bakımdan vesayet makamı tarafından küçüğün malvarlığındaki eksilme karşılığında vesayet altındaki küçüğe (engelliye) motorlu araç alınmasında küçüğün menfaatinin olup olmadığı menfaatler dengesi gözetilerek değerlendirilmelidir.

Kural olarak vesayet makamı bilirkişi raporlarıyla bağlı olmadığı gibi vasinin veya vesayet altındaki küçüğün (engellinin) beyanları ile de bağlı değildir¹⁰⁷. Ancak hâkim hem bilirkişi raporundaki bilimsel veya objektif verilerin aksine karar verirken hem de vasinin veya vesayet altındaki küçüğün beyanına rağmen küçüğe (engelliye) motorlu araç alımına izin vermediği durumlarda gerekçelerini açıkça ortaya koymalıdır. Nitekim vesayet makamı engellinin adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verme hususunu değerlendirirken, ayırt etme gücüne sahip olmayan küçükten farklı olarak, sınırlı ehliyetsiz küçüğün (engellinin) irade beyanını/düşüncesini dikkate alması gerekebilir¹⁰⁸. Bilhassa küçüğün engelliliğinin akıl hastalığından veya akıl zayıflığından kaynaklanmadığı ve vesayet altındaki küçüğün yaşının reşit olmaya yakın olduğu durumlarda küçüğün iradesi önem kazanacaktır.

Vesayet makamının vesayet altındaki engellinin gelir seviyesinin yüksek olduğunu göz önünde bulundurarak engellinin vergi istisnasından yararlanmaması gerektiği gerekçesi ile hareket etmesi mümkün olmamalıdır. Zira vergi istisnasına ilişkin mevzuatta engellinin malvarlığının miktarına ilişkin bir şart bulunmamaktadır. Bu bakımdan kanun koyucunun maddi durumu yerinde olmayanlara vergi istisnası tanı-

¹⁰⁵ Küçük ile ana veya baba arasında ya da ana veya babanın menfaati için küçük ile üçüncü kişi arasındaki hukuki işlemlerle küçüğün borç altına girebilmesi bir kayyım katılmasını ve hâkimin onayını gerektirir (TMK m. 345).

¹⁰⁶ Özden Özer Taşkın, "Vesayet Hakkının Kullanılması, Velayetin Değiştirilmesi", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, S. 1 (2020): 239.

¹⁰⁷ Vesayet işleri resen takip edilen ve kendiliğinden araştırma ilkesinin geçerli olduğu çekişmesiz yargı işlerindedir (Kuru ve Aydın, *Medeni Usul Cilt II*, 1850-1853); Çekişmesiz yargı işlerinde geçerli bu ilkeler vesayet makamının motorlu araç alımına izin kararında vasinin veya vesayet altındaki kişinin beyanlarıyla bağlı olmamasını güçlendirmektedir.

¹⁰⁸ Vesayet altına alınan kişi işlemin fırsat ve risklerini değerlendirebiliyorsa işleme rıza gösterebilir (Vogel, *Basler Kommentar*, Art. 416-417, N. 7). Bu bakımdan vesayet altındaki küçüğün yaşı, fırsatları ve riskleri anlama düzeyi dikkate alınarak somut olayda beyanı dikkate alınabilir.

ma ve diğer vesayet altındaki engellilere böyle bir imkân tanımama iradesi bulunduğu dair değerlendirme yapılamaz. Vesayet makamının vesayet altındaki engellinin gelir seviyesinin yüksek olması nedeniyle araç alımına izin talebini reddetmesi hukuka aykırı bir şekilde kendini kanun koyucu yerine koyması anlamına gelmektedir.

Sınırlı ehliyetsizlerde vergi istisnasından yararlanılarak engelli ergin adına ve hesabına motorlu araç alınacaksa ve engelli erginin engelliliği akıl hastalığı veya akıl zayıflığı kaynaklı değilse vesayeti gerektiren hal olarak TMK m. 408 dikkate alınmalıdır. TMK m. 408 hükmünde yaşlılık engellilik, deneyimsizlik veya ağır hastalık gibi nedenlerle kendi işlerini gerektiği şekilde yönetemeyenlerinin bu durumu ispatladıkları takdirde kendi istekleri ile kısıtlanabilecekleri hüküm altına alınmıştır¹⁰⁹.

Sınırlı ehliyetsiz küçüklerden farklı olarak kendi isteği üzerine kısıtlanan engellilerde her halükarda sınırlı ehliyetsiz erginin görüşünün alınması önem arz etmektedir. Nitekim TMK m. 450 hükmünde vesayet altındaki kişinin kendi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahip olması durumunda önemli işlerde vasinin karar vermeden önce vesayet altındaki kişinin de görüşünü alması gerektiği ifade edilmiştir. Zaten TMK m. 462/2 gereğince motorlu araç alımına vesayet makamının izin vermesi için motorlu araç alımının engelli bakımından olağan yönetim ve işletme ihtiyacı dışında kalan bir motorlu araç alım işlemi olması gerekmektedir¹¹⁰. Bu bakımdan engelli adına ve hesabına motorlu araç alımında gerek vasi engelliye temsilen işlem yaparken gerekse vesayet makamı izin hususunu değerlendirirken TMK m. 408 hükmüne göre vesayet altındaki engellinin görüşlerini ve açıklamalarını dikkate alınmalıdır¹¹¹.

Engellinin ve motorlu aracın kullanma hakkı olan engelli yakınlarının maddi durumu iyi olmadığı takdirde üçüncü kişilerin maddi desteği ile vesayet altındaki engelli adına ve hesabına motorlu araç alınması sağlanabilmektedir. Bu durumda engellinin motorlu araç alımına destek olan üçüncü kişilerin engelli vefat ettiğinde motorlu aracın bedelini geri almak kaygısını taşıdıkları anlaşılmaktadır. Burada genellikle sınırlı ehliyetsiz engellinin motorlu aracı maddi anlamda destek olan bu üçüncü kişilere vasiyet etmesi talebinde bulunmaktadır. Sınırlı ehliyetsiz olan ve 15 yaşından büyük olan kişilerin vasiyetname düzenlemelerinde vasiyetname düzenlemenin şahsa sıkı sıkıya bağlı bir hak olması nedeniyle vasinin rızası aranmamaktadır¹¹². Ayrıca vasiyetname düzenlenmesi TMK m. 462 ve m. 463 hükümlerinde düzenlenmemiştir. Yine TMK m. 502 hükmünde ayırt

¹⁰⁹ Hatemi ve Kalkan Oğuztürk, *Aile Hukuku*, 200; ayrıca bkz. Öztan, *Aile Hukuku*, 1288; Dural, Ögüz ve Gümüş, *Aile Hukuku*, 421 vd.

¹¹⁰ Gençcan, *Vesayet Daireleri*, 1502.

¹¹¹ Vesayet altına alınan kişi işlemin fırsat ve risklerini değerlendirebiliyorsa işleme rıza gösterebilir (Vogel, *Basler Kommentar*, Art. 416-417, N. 7).

¹¹² Bilge Öztan ve Fırat Öztan, "Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun'daki ve Noterlik Kanunu'ndaki Şekil Şartları", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65, S. 4 (2016): 3589-3590.

etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş kişilerin vasiyetname düzenlemek için fiil ehliyetine sahip oldukları ifade edilmiştir. Dolayısıyla TMK m. 408 hükmüne göre kısıtlanan engellilerin bizzat vasiyetname düzenlemelerine bir engel bulunmamaktadır. Motorlu aracın engellinin ölümüyle üçüncü kişiye geçeceğine yönelik engellinin ölüme bağlı tasarrufu karşılığında engellinin adına ve hesabına motorlu araç alınmasına vesayet makamının izin vermesine gerek bulunmamaktadır. Ayrıca anlatılan işlemlerin sonucu olarak engellinin malvarlığında bir eksilme olmamaktadır.

SONUÇ

ÖTV Kanunu m. 7/2 hükmü belli şartlar altında beş yılda bir defaya mahsus olmak üzere engellilere vergi istisnasından yararlanarak motorlu araç sahibi olma hakkı tanımaktadır. Vesayet altında olmayan engelli vesayet hükümlerine tabi olmadığı için vesayet makamının izni gerekmeksizin ÖTV Kanunu m.7/2 hükmündeki şartları taşıyorsa vergi istisnasından yararlanabilmektedir. Ancak vesayet altındaki engelliler bakımından TMK m. 462/2 gereğince engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına vesayet makamı tarafından izin verilmesi gerekmektedir.

Vesayet altındaki engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verilip verilmeyeceği değerlendirilmeden önce söz konusu motorlu araç alım işleminin TMK m. 462/2 kapsamında olup olmadığı araştırılmalıdır. Zira gelir seviyesi yüksek bir engelli için motorlu aracın ilk iktisabı olağan yönetim ve işletme ihtiyacı kapsamında değerlendirilebileceğinden TMK m. 462/2 kapsamında vesayet makamından izin alınmasına gerek olmayabilir. Ancak engellinin malvarlığına oranla motorlu araç alımı olağan yönetim ve işletme ihtiyacı kapsamında değilse vesayet makamı engellinin motorlu araç alımını TMK m. 462/2 gereğince somut olayın taşıdığı özelliklere göre değerlendirmelidir.

Engellinin malvarlığından eksilme olmadan engellinin vasisinin veya bir başka yakınının kazandırması ile engelli adına ve hesabına motorlu araç alınması işleminin karşılıksız kazandırma işlemi olmadığı dikkate alınmalıdır. Nitekim motorlu araç alım işlemi bir karşılıksız kazandırma işlemi olsaydı vesayet makamından izin alınması gerekmeyecekti. Her ne kadar engellinin vasisinin veya bir başka yakınının kazandırmasında en nihayetinde engellinin malvarlığında bir eksilme olmasa da engelli ile ilk iktisaba konu (sıfır km) motorlu aracı satan kişi arasındaki işlem bir borçlandırıcı işlemidir. Burada engellinin vasisi veya diğer yakınları tarafından motorlu araç bedeli öncelikle engellinin malvarlığına kazandırılmakta ve sonra bu malvarlığı kazandırmasından elde edilen bedel ile engelli adına ve hesabına motorlu araç alım işlemi gerçekleştirilmektedir. İşlemin kendisi bakımından olmasa da işlemin malvarlığında yarattığı sonuç bakımından engellinin malvarlığından eksilme olmaması engellinin adına ve hesabına motorlu araç alımında vesayet makamından izin alınması gerekliliğini ortadan kaldırmaz.

Zira işlemin malvarlığında yarattığı sonuç bakımından engellinin malvarlığının yükümlülük altına sokulmadığı veya malvarlığından tasarrufta bulunulmadığı somut olayın özellikleri değerlendirilmeden belirlenemeyecektir.

Engelli adına ve hesabına motorlu araç alımına izin verilmesine ilişkin kararlarda vesayet makamı engellinin menfaatini, kişilik haklarını ve malvarlığını koruma amacıyla hareket etmelidir. Motorlu araç alımına ilişkin karar verilirken hazinenin vergi kaybına uğraması vb. gerekçeler vesayet makamının engellinin yararını gözetme görevini perdelememelidir.

Vesayet makamının öncelikle engellinin motorlu araç alımının olağan yönetim ve işletme ihtiyacı kapsamında kalıp kalmadığını değerlendirmesi için engellinin tüm malvarlığını araştırması gerekmektedir. Yine engelli adına ve hesabına alınacak motorlu aracın proforma faturası istenilmelidir. Zira engelli adına ve hesabına alınmasına izin verilen motorlu aracın kararda somutlaştırılabilmesi için motorlu aracın proforma faturası önem taşımaktadır. Buna ek olarak engellinin hangi vergi istisnasından yararlandığına dair ilgili evrakların da istenilmesinde yarar bulunmaktadır. Nitekim böylece engelli adına ve hesabına alınacak araçtan hangi kişilerin yararlanabileceği veya engellinin bizzat yararlanıp yararlanamayacağı araştırılarak izin kararının gerekçesi olgunlaştırılabilir.

ÖTV Kanunu m. 7/2 hükmüne ve Özel Tüketim Vergisi (II) Sayılı Liste Uygulama Genel Tebliğine eklenen yeni hükümlerle birlikte vergi istisnasından yararlanarak alınabilecek motorlu araçlara bedel sınırlaması getirilmiştir. Bu bedel sınırlaması da dikkate alındığında bedeli belli bir miktarın üzerinde kalan araçlar için bazı vesayet makamlarının hazinenin vergi kaybını engelleme çabaları yasal düzenleme haline gelmiştir. Vergi politikası ile belirlenen bu bedel sınırlamasının üzerine bir de vesayet makamının soyut ve belirsiz yeni sınırlar getirmesi engellinin gözetilmesi gereken menfaatini zedeleyecektir.

Tam ehliyetsiz engellinin adına ve hesabına motorlu araç alımında somut olayın hukuki anlam ve sonucunu anlamaması nedeniyle iradesinin ve düşüncesinin araştırılmasına gerek yoktur. Tam ehliyetsizlerden farklı olarak sınırlı ehliyetsiz engellilerin görüşünün alınması önem taşıyabilir. Özellikle TMK m. 450 hükmünde vesayet altındaki kişinin kendi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahip olması durumunda önemli işlerde vasinin karar vermeden önce vesayet altındaki kişinin de görüşünü alması gerektiği ifade edilmektedir. TMK m. 408 hükmüne dayanılarak kısıtlanan engelliler zaten kendi istekleri ile kısıtlandığından bu kişilerin motorlu araç alımına dair irade beyanlarının vesayet makamının takdir yetkisini sınırlandırdığı söylenebilir. Bu çerçevede sınırlı ehliyetsiz engelli kendi görüşlerini oluşturma ve açıklama kabiliyetine sahipse motorlu araç alımına izin kararlarında engellinin düşüncelerinin dikkate alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Aslı. *Dar Anlamda Vesayeti Gerektiren Haller ve Vesayet Altına Almanın İşlem Ehliyeti Bakımından Sonuçları*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Aday, Nejat. “Vesayet Hukukunda Geçici Hukuki Korumalar ve Vesayet Tedbir Şerhi Uygulaması.”, *İstanbul Hukuk Mecmuası* 77, S. 2 (2019): 813-846.
- Ağca Demiray, Leyla. “Engellilerin Yasa Önünde Eşit Tanınma Hakkı Çerçevesinde Vesayet Hükümlerinin Değerlendirilmesi.” Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2015.
- Akıntürk, Turgut ve Ateş, Derya. *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt*. İstanbul: Beta, 2016.
- Akipek, Jale, Akıntürk, Turgut ve Ateş, Derya. *Türk Medeni Hukuku Birinci Cilt Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 2016.
- Biderbost, Yvo, Editörler Büchler, Andrea, Häfeli, Christoph, Leuba, Audrey ve Stettler, Martin. *Erwachsenenschutz, FamKomm, Art. 416 ZGB*. Bern: Stämpfli Verlag, 2013.
- Binici, Mehmet Emin. “Engellilik Oranı Yüzde Doksanın Altında Bulunan Özür Durumlarında Taahhüt Alımlarının Vergisel Analizi.”, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 7 (2018): 67-82.
- Çağan, Nami. “Demokratik Sosyal Hukuk Devletinde Vergilendirme.”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 37, S. 1, (1980): 129-151.
- Çitil, Mahmut ve Üçüncü, Muhammet Kürşat. “Türkiye’de Engelli Hakları ve Engelliler Hukuku’nun Durumu.”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 35 (2018): 233-278.
- Dural, Mustafa ve Öğüz, Tufan. *Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020.
- Dural, Mustafa, Öğüz, Tufan ve Gümüş, Mustafa Alper. *Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2021.
- Em, Ali. *Vesayet Hukuku ve Davaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Erdoğan, İhsan ve Keskin, Ayşe Dilşad. *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2019.
- Eren, Fikret. “Karayolları Trafik Kanununa Göre Motorlu Araç İşletenin Akit Dışı Sorumluluğunun Hukuki Niteliği ve Unsurları.”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 39, S. 1 (1987): 159-212.
- Gençcan, Ömer Uğur. *Vasi-Kayyum, Yasal Danışman ve Vesayet Daireleri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2019.
- Hatemi, Hüseyin ve Kalkan Oğuztürk, Burcu. *Aile Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Hatemi, Hüseyin ve Kalkan Oğuztürk, Burcu. *Kişiler Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014.
- Helvacı, Serap ve Erlüle, Fulya. *Medeni Hukuk Medeni Hukuka Giriş Kişiler Hukuku Aile Hukuku*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2016.
- İşık, Hayriye. “Engellilerin Vergisel Avantajları.”, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi* 2, S. 4 (2013): 0-9.
- İyilikli, Ahmet Cahit ve Ersöz, Oğuz. “Ergin Kısıtlıya Ana veya Babanın Veli Atanmasının Hukuki Sonuçları.”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 11 (2018): 169-215.
- Kaplan, İbrahim. “İsviçre Medeni Kanunu’nun (ZGB’nin) Yetişkinlerin Korunmasına İlişkin Yeni Hükümlerinin Değerlendirilmesi.”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 137 (2018): 375-404.

- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Aile Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2015.
- Kurt, Ekrem. "Motorlu Araç Mülkiyetinin Devri, Tescili ve Harici Devirler.", *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi* 8, S. Özel (2013): 1857-1930.
- Kuru, Baki ve Aydın, Burak. *Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt II*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Küçük, Salim, Editörler Turan, Hüseyin ve Kaplan, Recep. *Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Usulü ve Kabul Edilebilirlik Kriterleri, Mahkemenin Kişi Bakımından Yetkisi*. Ankara: Kalkan Matbaacılık, 2015.
- Oğuzman, M. Kemal, Seliçi, Özer ve Oktay-Özdemir, Saibe. *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2015.
- Ozanoğlu, Hasan Seçkin. "Türk Medeni Kanunu'nun 940. Maddesinin II. Fıkrası (Motorlu Araç Rehni) Üzerine.", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5, S. 1-2 (2001): 21-35.
- Öner, Erdoğan. *Türk Vergi Sistemi*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Özer Sarıtaş, Duygu. *Roma Kişiler Hukuku Ders Notları*. Bursa: Dora Yayıncılık, 2018.
- Özer Taşkın, Özden. "Velayet Hakkının Kullanılması, Velayetin Değiştirilmesi.", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6, S. 1 (2020): 239-262.
- Öztan, Bilge. *Aile Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2015.
- Öztan, Bilge ve Öztan, Fırat. "Ölüme Bağlı Tasarruflara İlişkin Medeni Kanun'daki ve Noterlik Kanunu'ndaki Şekil Şartları.", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65, S. 4 (2016): 3585-3615.
- Pekcanıtez, Hakan, Atalay, Oğuz ve Özkes, Muhammet. *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- Serozan, Rona. *Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2015.
- Serozan, Rona. "Sınırlı Ehliyetsizlik Rejimiyle İlgili Talihsiz Saplantılar.", *Prof. Dr. Fikret Eren'e Armağan*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2006: 813-819.
- Şirin, Tolga. *Bireysel Başvuru Usul Hukuku Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-7*. Ankara: Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi, 2018.
- Taşkın, Feyzullah. "Vesayet Organlarının Görev ve Sorumlulukları." Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2002.
- Tekinay, Selahattin Sulhi. *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992.
- Turan, Müslüm ve Turan, Müge. *Özel Tüketim Vergisi En Son Değişikliklerle*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. *Engelliler İçin Bilgilendirme Rehberi*. Ankara: Anıl Reklam, 2021.
- Gelir İdaresi Başkanlığı. *Engelliler İçin Vergi Rehberi*. Ankara: Yayın No. 277, 2018.
- Yayman, Derya ve Çımat, Ali. "Türk Vergi Hukukunda Yer Alan Sakat ve Özürlülere Yönelik Vergisel Avantajlar.", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16, S. 3 (2012): 297-322.
- Vogel, Urs, Editörler Honsell, Heinrich, Vogt, Nedim Peter ve Geiser, Thomas. *Basler Kommentar Zivilgesetzbuch I Art. 415-418, 421-425 ZGB*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2014.
- Zeytin, Zafer ve Ergün, Ömer. *Türk Medeni Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.